DIGITÁLNÍ VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ

100 VÝUKOVÝCH TECHNIK DO ONLINE HODIN

Klára Pirklová

DIGITÁLNÍ VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ
100 výukových technik do online hodin
Klára Pirklová

2. upravené vydání

Obálka: Karolína Shipstead
Sazba a grafická úprava: Klára Pirklová

Copyright © 2022 Klára Pirklová

Toto dílo vyjma obálky je publikováno pod licencí Creative Commons: CC BY-NC-SA 4.0.

Tato licence vám umožňuje dílo sdílet, remixovat, upravovat a stavět na tomto díle nekomerčně – za podmínky, že uvedete autora a budete své nové výtvory licencovat za stejných podmínek.

Obálka podléhá licenci: CC BY-NC-ND 4.0. Tedy může se sdílet s ostatními částmi díla, ale nikoli dál upravovat či využívat k jiným účelům.

Chcete mě podpořit? Přijďte na školení:
►klarapirklova.cz/skoleni

Obsah

Úvod 10

Oborová didaktika v digitálním vzdělávání 11
Papírové materiály ano či ne? 11
Líný učitel v digitálním prostředí 12
100 výukových technik pro inovativní výuku 13
Technologický minimalismus 14
Štítky, hypertextové odkazy a seznam nástojů 14

Plánování a organizace hodiny 15

1. Úvodní dotazník 15
2. Úvodní telefonát 16
3. Sylabus výuky a výukové cíle 17
4. Digitalizace papírových materiálů 18
5. Úvodní informační video 19
6. Představte se sobě navzájem 19
7. Průběžná zpětná vazba 20
8. Moje jazyková historie 21
9. Moje smlouva s učitelem 22
10. Třídní management 23
11. Pravidla pro úspěšnou online komunikaci 23

Warm-up aktivity 26

12. Otázky a odpovědi 26
13. Kolo štěstí 27
14. Přineste do hodiny 27
15. Geoguessing 28
16. Souřadnice 29
17. Co je v krabici? 30
18. Hlasová rozcvička 31

Výslovnost 33
19. Rytmy a nápěvy 33
20. Texty písní pro výslovnost 34
21. Flashkarty 35
22. Čtení nahlas 36
23. Trénink opakujících se chyb 36
24. Bludiště, pyramidy a plástve 37

Čtení 39
25. Čtenářský semafor 39
26. Vygooglete 40
27. Naučte se zpaměti 40
28. To–do list / done list / bucket list 41
29. Virtuální expedice 42
30. Scavenger hunt 44
31. Zrcadlový text 44
32. Extenzivní čtení 45
33. Intenzivní čtení 46
34. Čtěte a poslouchejte 47
35. Myšlenkové mapy 48

Psaní 50
36. Komentáře 50
37. Slovníček 51
38. Word art 52
39. Plakát, bankovka, poštovní známka, mapa 53
40. Časová osa 54
41. Analýza postav 55
42. Nákupní seznam 56
43. Itinerář cesty 57
44. Infografika 58
45. Denní záznamy 59
46. Elevator pitch 59
47. Vision board 60

48. Šibenice 61
49. Překlad vět 62
50. Deník sebereflexe 62
51. Milé budoucí já 64

Poslech 65

52. Vybarvovací a malovací diktát 65
53. Voice over 66
54. Nahrávání obrazovky 67
55. Digitální storytelling 68
56. Písničky 70
57. Obrázky 71
58. Extenzivní poslech 72
59. Stínování 73
60. Užitečné fráze 74
61. Doplňovací cvičení 75
62. V jakém pořadí se to odehrálo? 76
63. Kdo to udělal? 76
64. Rolová hra 77
65. Zahraniční hosté 78

Mluvení 80

66. Brainstorming 80
67. Řízená diskuze 81
68. Audiovýzva 82
69. Videovýzva 83
70. Popište do detailů 84
71. Movie talk 85
72. Calendar talk 86
73. Book talk 87
74. Pop culture talk 88
75. Picture talk 88
76. StoryAsking 89
77. Myslím si… Co je to? 90

78. Kdo jsem? 91
79. Já jsem zapomněl, jak se to dělá 92
80. Co budu potřebovat? 92
81. Not–to–do list 93

Spolupráce mezistudenty 95
82. Virtuální tabule 95
83. Breakout rooms 96
84. Sdílené dokumenty 98
85. Videoboard 99
86. Audiokomentáře 100
87. Virtuální nástěnka 101

Práce s chybou a zpětná vazba 104
88. Jak chcete být opravováni? 104
89. Opravování na prstech ruky 105
90. Zpětná vazba v komentářích 106
91. Videokomentáře 107
92. Self–correction / peer correction 108
93. Interaktivní kvízy 109

Shrnutí výuky a hodnocení 111
94. Tohle se naučíte / tohle jste se naučili 111
95. Brain dumps 112
96. Seznamy slovíček 113
97. Choice board 113
98. Vytvořte test 114

Stress – management 116
99. Digitální bezpečnost 116
100. Nastavení k růstu 118

Závěr 119

Přehled výukových nástrojů 121

Seznam doporučené literatury 127

O autorce 128

Úvod

Jazykové vzdělávání má různé podoby. Jednou z nich je vzdělávání za pomoci digitálních technologií. O tom bude řeč v této knize.

Digitální jazykové vzdělávání má rovněž více podob. Může se jednat o synchronní lekce jeden na jednoho či synchronní skupinové lekce. Může ale stejně tak jít o asynchronní výuku prostřednictvím nástrojů označovaných jako learning management system (LMS neboli systémy k organizaci výukového obsahu).

Pojem synchronní výuka označuje skutečnost, že se student(i) a učitel potkávají ve společném čase. Asynchronní výuka naproti tomu znamená, že učitel připravuje výukové materiály (audio/video obsah, testy, úkoly...) v jiném čase, než je student vypracovává.

Pak ale narazíte na různé kombinace těchto variant, ať už je to kombinace synchronní a asynchronní výuky, setkávání naživo (offline výuka) a k tomu zapojení digitálních technologií, nebo dokonce přítomnost online studenta v offline výuce. Takové kombinace bývají nejčastěji označovány pojmy blended či hybridní výuka.

Tato kniha nemá za cíl obsáhnout všechna specifika digitální výuky cizích jazyků. Zaměřuje se na jeho metodickou část. Nabízí 100 výukových technik do online hodin, ať už jsou realizovány v jakémkoli z uvedených režimů.

Oborová didaktika v digitálním vzdělávání

Učit cizí jazyk znamená ovládnou nejen jazyk samotný, ale orientovat se také v oborové didaktice, tedy vědět, jak jazyk učit.

Oborová didaktika obvykle počítá s fyzickou přítomností studentů ve třídě. Počítá s tím, že učitel má k dispozici tabuli, stoly, židle, volný prostor, učebnice, papír, tužku, nůžky apod. Digitální prostředí nám v tom vskutku udělá dost zmatek. Tady totiž místo stolů a židlí máme kameru, mikrofon, videokonferenční nástroje, obrazovku, LMS systémy, sociální média, sdílené dokumenty apod.

Pro učitelskou praxi je důležité si specifika digitálního prostředí uvědomit, zorientovat se v nich, vybrat si výukové nástroje a ty se naučit používat v souladu s kvalitní oborovou didaktikou.

Papírové materiály ano či ne?

V digitálním prostředí do velké míry odpadá opora, kterou vám v offline výuce mohou poskytnout papírové učebnice. Jak se ukázalo na jaře 2020 při uzavření základních a středních škol po celém světě, sednout si před obrazovku s učebnicí a společněji začít vyplňovat, prostě není vhodný model.

Jako nouzové řešení asi ano. Rozhodně to ale není model, který by kultivoval příležitosti, jež nabízí digitální prostředí. Naopak, spíše poukazuje na jeho nevýhody (zorný úhel kamery, špatné osvětlení v místnosti, lineární myšlení v prostředí, které nahrává spíše kontextuálnímu myšlení apod.).

Nicméně, řada nakladatelství začala v reakci na poptávku své učebnice digitalizovat (např. Klett). Krom toho si svoji učebnici můžete sami přizpůsobit ►pro práci v digitálním prostředí (viz #4 Digitalizace papírových materiálů).

Rozhodně se tedy nemusíte vzdávat materiálů, které se vám osvědčují. Jen je potřeba pak udělat ještě ten jeden krok navíc.

Líný učitel v digitálním prostředí

Na českém trhu se před časem objevila kniha Líný učitel od Roberta Čapka. Autor v ní rozvíjí myšlenku, že dobrý a efektivní učitel je ten, který se neudře. A neudře se proto, že disponuje celou škálou výukových technik, jež mu umožňují přenášet aktivitu z učitele na studenty. A nejen to. Líný učitel navíc přenáší ohnisko svého zájmu od vzdělávacího obsahu k tomu, jak obsah zpřístupnit studentům. Líný učitel totiž ví, že obsahu je v dnešní době všude plno. Čeho se ale nedostává, je rozmanitá a zajímavá výuka.

Digitální prostředí jde línému učiteli na ruku. Nabízí totiž tolik možností, že si v něm prostě nelze vystačit s tím, že před kamerou otevřete papírovou učebnici. Potřebujete se ladně pohybovat napříč výukovými technikami a nástroji. Zároveň však musíte vědět, co děláte. Rozumět tomu procesu komplexně.

V literatuře k didaktice cizích jazyků se pro tento metodicky rozmanitý, a však poučený způsob práce jazykového učitele objevuje termín principled eclecticism. Ten jakoby říkal: uč jak chceš, ale vždycky buď schopen říct, co děláš a proč to děláš.

Pokud se rozhodnete pro digitální vzdělávání, je možné, že se do jisté míry promění i vaše učitelská role. Digitální vzdělávání zkrátka je světem výukových cílů, dobrého plánování a hlavně světem didakticky zdatných učitelů.

100 výukových technik pro inovativní výuku

V této knize vás čeká 100 výukových technik, které berou v potaz nejnovější poznatky z lingvistiky, pedagogiky, ale i oboru EdTech (tj. obor, který zkoumá obecné využití IT technologií ve vzdělávání).

Seřadila jsem je do kategorií, které kopírují průběh jazykové hodiny od jejího plánování, přes zahájení hodiny, trénink jazykových dovedností (čtení, poslech, psaní, mluvení, výslovnost), produkci jazyka, až po zpětnou vazbu, shrnutí a reflexi hodiny.

Pro mě osobně je klíčové dobré plánování, ale vedle toho také jednoduchost a možnost improvizovat. V dlouhodobém plánu mám dobře definováno, co budeme se studenty probírat. Jak to ale v konkrétní hodině provedeme, v tom si nechávám opravdu hodně volné ruce. Při plánování konkrétní hodiny vyberu výukové techniky, které se mi hodí a na které mám zrovna náladu. Trochu si je promyslím, aniž bych musela dlouze něco připravovat, a na nich hodinu vystavím.

Při plánování využijte své vědomosti a zkušenosti z výuky ve fyzické učebně. Pomohou vám také oblíbené části vaší učebnice, oblíbené pracovní listy, aktivity i hry. Nicméně věřím. že v této knize najdete dostatek inspirace pro řadu dalších aktivit v digitálním prostředí.

Technologický minimalismus

Potřebujete být IT specialisté, abyste mohli učit online? Rozhodně ne. Potřebujete obsáhnout všechny novinky na trhu? Nepotřebujete. Potřebujete super vyšperkované technologie? Také ne. Pokud s online výukou začínáte, dovolte si být skutečnými EdTech minimalisty.

V průběhu knihy i na jejím konci v přehledném seznamu uvádím celou řadu různých aplikací, to ale neznamená, že je všechny sama využívám.

Zajistěte si dobrý internet a notebook, který unese videohovory. Naučte se dobře pracovat s jedním videokonferenčním nástrojem a jedním ►LMS systémem.

Naučte se nahrávat svou obrazovku na video a natáčet audia. Osvojte si práci s virtuální tabulí, sdílenými dokumenty a prezentacemi. S tím si pro začátek opravdu vystačíte. Ostatní přidávejte (anebo taky ne) postupně.

Štítky, hypertextové odkazy a seznam nástojů

Abych vám maximálně usnadnila práci s touto knihou, u každé výukové techniky jsem definovala výukové cíle a vypsala nástroje, které vám je pomohou realizovat.

V textu jsem ►šipkami vyznačila hypertextové odkazy, které vám pomohou knihu číst kontextuálně.

Na konci knihy najdete ►přehledný seznam všem uvedených nástrojů. U každého nástroje uvádím, zda je zdarma či za poplatek, zda je potřeba se registrovat či nikoli a k čemu vám bude užitečný.

Plánování a organizace hodiny

Každý kurz začíná plánováním. Pokud máte tu možnost, dobře si rozmyslete, zda chcete studenty učit synchronně, asynchronně, jeden na jednoho, ve skupinovém kurzu, či zda by vám ze všeho nejvíc vyhovoval hybridní režim. Dále je potřeba dobře poznat ty, které budete učit, tedy své studenty. Už na začátku je informujte o tom, co se bude v kurzu dít.

Pokud učíte skupinové kurzy, budou se vám hodit aktivity k budování vztahů mezi studenty.

V neposlední řadě budete chtít naplánovat, co a jak své studenty budete učit. Já osobně plánování považuji za velmi důležitou součást výukového procesu. V online prostředí je možná ještě důležitější než v offline výuce. Nabízím proto 11 technik, které vám je pomohou úspěšně realizovat.

1. Úvodní dotazník

Výukový cíl: reflexe vlastní vzdělávací zkušenosti
Nástroje: Google Forms

V digitální výuce ještě více platí, že potřebujete své studenty dobře poznat. Velmi užitečný se mi ukázal být dotazník, který posílám všem svým studentům nehledě na formu spolupráce. Vytvářím jej nejčastěji prostřednictvím nástroje Google Forms. Obsahuje otázky různého druhu. Například: Jaká jsou vaše očekávání od kurzu? Co vás motivuje? Co vás baví? Máte z něčeho obavy? atd.

V dotazníku pokládejte takové dotazy, které vám pomohou lépe definovat výukové cíle. Žasto takové dotazy míří oprav-

du na tělo. Dotazník tak nabývá důvěrného charakteru a je třeba s ním zacházet dle principů GDPR. Výsledky dotazování jsou určeny pouze pro vás osobně. Dotazník neslouží k seznámení mezi studenty.

2. Úvodní telefonát

Výukový cíl: seznámení s vybranými aplikacemi
Nástroje: Zoom / Google Meet / Microsoft Teams

Se všemi svými online studenty se snažím uskutečnit úvodní telefonát jeden na jednoho. Telefonát většinou uskutečňuji prostřednictvím videokonferenčního nástroje, který poté v hodinách plánuji používat (v mém případě je to Zoom). Telefonát tak vlastně plní hned dvě funkce. Seznamuji se se studentem a on se zároveň seznamuje s výukovou platformou. Během hovoru probereme pár osobních dotazů, provedeme zběžný jazykový audit a často také studentovi ukazuji konkrétní fukce videokonferenčního nástoje a dalších nástrojů, které plánuji pro výuku používat.

Studenty detailně seznámím zejména s funkcemi zvoleného LMS. Osobně používám Google Classroom a jako alternativu sociální sítě. Byť oboje působí velmi intuitivně, řada studentů se na nich přirozeně pohybovat neumí. Jedním z úkolů úvodního telefonátu je studenta tímto procesem provézt. Pokud se to podaří, jsme na velmi dobré cestě.

Co je důležité, se studenty se chci během úvodního hovoru vidět. Považuji za důležité neustále v online prostoru vyhledávat příležitosti k tomu, aby se vztah se studenty polidšťoval. Se studentem se vám bude později mnohem lépe pracovat, pokud jej poznáte i s jeho vizáží, gesty a mimikou.

3. Sylabus výuky a výukové cíle

Výukový cíl: seznámení s výukovými cíli, plánu kurzu, motivace
Nástroje: Google Docs

Úspěšný kurz začíná dobrým plánem. Plán dává studentům strukturu i příležitost ztotožnit se s požadavky na svůj výkon. Vám zase ukazuje, jakým směrem se mají ubírat jednotlivé hodiny. Vytvořte si dobrý plán a máte půl práce za sebou. Konkrétně to znamená, že si srozumitelně definujete výukové cíle a na nich vystavíte sylabus jazykového kurzu.

Já ve svých online kurzech definuji výukové cíle a tvořím sylabus až poté, co studenty trochu poznám. Potřebuji je vyslechnout, zjistit, jak jsou pokročilí, co je baví apod. Tvorba sylabu toto všechno reflektuje. Samozřejmě je ale také ovlivněna mým postojem k jazyku, k výuce, ale rovněž aktuálními nápady a preferencemi. Moje kurzy obvykle trvají 10 týdnů. Sylabus kurzu tvořím někdy v polovině druhého týdne. Jakmile jej sepíšu a pošlu studentům, už s plánem kurzu nehýbu. Hýbu s náplní jednotlivých hodin, nikoli však s plánem.

V sylabu mých kurzů jsou standardně uvedeny základní výukové cíle: Studenti budou schopni… / Studenti budou umět… / Studenti dokážou… Dále je tu uvedeno téma hodiny i její dílčí cíl: Studenti budou schopni vyprávět o svých cestovatelských zkušenostech z minulosti.

Sylabus dodává studentům klid a vám uvolňuje ruce ke kreativnímu plánování jednotlivých hodin.

4. Digitalizace papírových materiálů

Výukový cíl: práce s důvěrně známými materiály, konzistence
Nástroje: Tiny Scanner; Live Worksheets / Pdf Escape

Pokud potřebujete v online prostředí pracovat s papírovou učebnicí jakožto páteří vašeho kurzu, jednotlivé stránky naskenujte a poté digitalizujte.

Pro skenování dokumentů dokonce ani nebudete potřebovat skener. Stačí když si do svého chytrého telefonu stáhnete aplikaci, jako je třeba ►Tiny Scanner. Dokumenty vyfoťte, upravte je v aplikaci a poté si je jako pdf soubor odešlete na e-mail či jiné úložiště.

Digitalizaci naskenovaných dokumentů dokončíte v aplikacích jako je Live Worksheets nebo Pdf Escape. Ty vám umožní do obyčejného pdf vložit pole, do nichž budou moci studenti vpisovat. Studenti nebudou potřebovat žádný konkrétní program k vyplňování takto upravených pdf. V Live Worksheets si dokonce můžete vytvořit pracovní listy s funkcí autokorekce.

Pokud byste to chtěli dovézt ještě o kousek dál, prostřednictvím Google Slides svým studentům můžete vytvořit vlastní digitální učebnici či dokonce celou digitální učebnu. Na Youtube najdete řadu návodů, které vás to naučí. Hledejte pod hesly: „digital notebook“ či „bitmoji classroom“.

Věřím však, že v této knize najdete inspiraci, jak online hodiny oživit, aniž byste museli papírové materiály nějak přehnaně digitalizovat.

5. Úvodní informační video

Výukový cíl: seznámení s vybranými aplikacemi, osvojení si závazných pravidel kurzu
Nástroje: Screencast–O–Matic / Screencastify / Loom / Zoom

Ať už se studenty zahajujete jakoukoli formu spolupráce, úvodní informační video se nabízí jako univerzální prostředek. Video natočte a vložte jej do ►LMS systému či jej nahrajte na YouTube a studentům pošlete odkaz. Video dobře označte, aby studenti věděli, že se jedná o důležitý úvod do kurzu, v němž se dozvědí vše podstatné. Ve videu zmiňte záležitosti kolem výukových cílů, očekávání ze strany učitele. Jasně definujte pravidla pro online komunikaci, pro domácí úkoly, hodnocení apod.

V úvodním informačním videu můžete poměrně detailně popsat, co se bude v kurzu dít. Zkušení online učitelé hovoří o tom, že takové úvodní video je současně formou budování vztahu se studenty. Video natočte pomocí videokonferenčního nástroje Zoom (který má funkci nahrávání), pomocí aplikace určené pro ►nahrávání obrazovky (Screencast–O–Matic, Screencastify) či pro tvorbu ►videokomentářů (Loom).

6. Představte se sobě navzájem

Výukový cíl: budování vztahu, základní otázky
Nástroje: Google Slides / virtuální nástěnka Padlet

Pokud učíte skupinové kurzy online, je potřeba se hned na začátku postarat o budování vztahu mezi účastníky kurzu. Pokud používáte Google Classroom či jako určitou alternativu sociální sítě, nechte studenty představit se prostřednictvím samostatného příspěvku na zdi. Poproste je o pár fo–

tografií a o odpovědi na několik osobních dotazů. Vždy je dobré zadat konkrétní instrukce.

Já své studenty obvykle nechávám odpovídat na tři jednoduché otázky: Odkud jste? Co děláte? Co vás baví? V druhém kroku věďte studenty, aby si své příspěvky navzájem přečetli a případně je i okomentovali. Studenty vyzvěte, aby si příspěvky přečetli a zjistili, zda mají s někým společný koníček. Vyzvěte je, aby pod příspěvek napsali dodatečné dotazy. Případně aby zrealizovali malý průzkum. Aby kupříkladu zjistili, kdo má doma zvíře, kolik lidí z kurzu bydlí ve městě a kolik na vesnici, kolika jazyky celkem v kurzu vládneme apod.

Studenti mohou na dotazy odpovídat také prostřednictvím ►audiokomentářů či ►videokomentářů.

7. Průběžná zpětná vazba

Výukový cíl: reflexe vzdělávacího procesu, vyjádření názoru
Nástroje: Google Forms; virtuální nástěnka; videokonference

Kurz jste tedy započali, a to již s notnou dávkou úvodní zpětné vazby. Pokud učíte studenty naživo, nějakou formu zpětné vazby od nich máte na každé hodině. Ať už je to krátký rozhovor před hodinou, mimika a gestikulace během hodiny či společná cesta na autobus po hodině. Digitální prostředí tyto situace přirozeně nenabízí, proto je musíte uměle navozovat.

Potřebujete vědět, co už je pro studenty jazykově či technologicky příliš náročné. Zda jim aktivity vyhovují či zda nepotřebuji zmírnit tempo apod. Takovou zpětnou vazbu získáte prostřednictvím krátkých anket. Některé sociální sítě (např.

facebooková skupina) mají tuto možnost přímo zabudovanou v základních funkcích. V Google Classroom můžete využít nástroje jako Google Forms. Dotazník vytvořte v těchto nástrojích a studentům pak v LMS pouze nasdílejte odkaz. Výsledky ankety je dobré se studenty rovněž sdílet. A nakonec je dobré na získanou zpětnou vazbu explicitně reagovat.

Průběžnou zpětnou vazbu získáte rovněž prostřednictvím ►virtuálních nástěnek či přímo v rámci videokonference (Zoom má integrovaný nástroj pro tvorbu anket).

8. Moje jazyková historie

Výukový cíl: reflexe dosavadních jazykových zkušeností
Nástroje: Google Slides; virtuální nástěnka Jamboard / Padlet / FlipGrid / Voice Spice

Lektorky angličtiny Lenka Ludvíková a Nina Hanáková rozvíjejí v České republice výukovou techniku nazvanou My language learning history. Jedná se vlastně o šikovnou a hravou formu reflexe vlastního učení. Vyzvou studenty, aby prostřednictvím výtvarného projevu reflektovali krajinu své dosavadní jazykové zkušenosti. Studenti tedy mají za úkol vizuálně zobrazit, jakým způsobem se daný jazyk dosud učili, a to včetně nejmenších detailů.

Studenti poté svůj výtvarný projev verbalizují. Rozpomínají se přitom nejen na školní docházku či významné cestovní zkušenosti, ale i na takové detaily jako je zajímavý rozhovor s cizincem, dobrý film či hudba, různá menší či větší zklamání ad. Studentům dá tato technika možnost uvědomit si detaily, které by v běžné komunikaci zřejmě zapadly. Může zároveň pomoci uvědomit si silné i slabé momenty na jejich unikátní

jazykové cestě. Pokud se tato výuková technika používá ve skupině, může být také velmi důležitým momentem vzájemné inspirace a motivace.

Pokud pracujete se studenty, kteří nejsou tolik nadšení pro výtvarný projev, dejte jim k dispozici časovou osu a připravte si pár dobře mířených otázek.

9. Moje smlouva s učitelem

Výukový cíl: autonomie, plánování vlastního vzdělávání
Nástroje: Google Docs; virtuální nástěnka Jamboard / Padlet / Flipgrid / Voice Spice

Po uskutečnění reflexe jsou studenti obvykle připraveni přistoupit k plánování. Provádět studenty procesem reflexe a plánováním vlastního učení je fascinující proces. Studenty však nejspíš tímto přístupem překvapíte. Mluvte s nimi o tom, že učení jazyka v online prostoru probíhá jinak, protože zde máte k dispozici mnoho zajímavých autentických materiálů. Mluvte s nimi o tom, jak se jazyk učíte vy. Dejte jim k dispozici seznam dobrých zdrojů, ať se jimi proberou sami. Veďte je cestou autonomního učení. Buďte jim v procesu plánování dobrým průvodcem.

Výsledkem tohoto procesu bude jakási symbolická smlouva s každým studentem, v které se student zavážet věnovat cizímu jazyku určitou časovou dotaci týdně. Může se zavázat ke konkrétním aktivitám. Může si své učení i detailně rozplánovat (např. ráno v koupelně 10min podcast, během dne domácí úkoly do kurzu, večer 20min kniha nebo seriál apod.).

10. Třídní management

Výukový cíl: osvojení a respektování pravidel
Nástroje: Classroom Screen / Toy Theater / Super Teacher Tools

Pokud učíte skupiny, je dobré aktivně pracovat na třídním managementu. Všechny výše zmíněné výukové techniky pomáhají s nastavením pravidel a základních mantinelů kurzu. Pod pojmem třídní managementse však skrývá ještě mnoho dalších prvků. Je to zadávání úkolů a jejich monitorování., vztahy mezi spolužáky, oční kontakt se studenty během synchronních hodin či skupinová dynamika (humor, soustředění, mluvení, mlčení).

Abyste v online lekcích všechny tyto prvky ohlídali, je potřeba lekce moderovat. Co si pod tím máte představit? Tak například: Studentům dáváte i berete slovo. Komentujete, co kdo dělá. Oznamujete, co se bude dít. Pokud se studenty realizujete skupinovou práci, studentům dáte předem vědět, kolik mají času a připomenete jim to i v průběhu aktivity. Když někdo mluví, hlídáte mu čas. Studenty rozdělujete do skupin, aniž byste dlouho řešili kdo s kým. Jinými slovy, pečlivě hlídáte, aby vám online lekce neprotekla mezi prsty.

S organizací času a aktivit v synchornní hodině vám pomůžou aplikace Classroom Screen, Toy Theater či Super Teacher Tools. Prozkoumejte je.

11. Pravidla pro úspěšnou online komunikaci

Výukový cíl: seznámeníse s pravidly kurzu
Nástroje: Google Docs / textový dokument

Aby byla synchronní skupinová lekce úspěšná, vyžaduje to od všech zúčastněných dodržování několika základních pravidel. Ze své zkušenosti jsem vychytala pár nejožehavějších problémů a svým studentům k nim sepsala 5 srozumitelných řešení. Nechte se inspirovat.

1) Buďte připraveni. Zapište si do kalendáře čas setkávání. Uložte si jej také na dobře dostupné místo ve svém počítači. Před setkáním samotným si připravte k ruce papír a tužku, pokud byste si potřebovali dělat poznámky (např. pro práci ve dvojicích). Pro lekci samotnou si najděte klidné místo v domě.

2) Otestujte si své internetové připojení. Internetové připojení často i v rámci jednoho bytu velmi kolísá. Vliv na to má vzdálenost od routeru a počet jiných aktuálně připojených přístrojů. Internetové připojení v jednotlivých částech domu si lze zkontrolovat přes web ►rychlost.cz. Minimální hodnota pro bezproblémové připojení je 10Mb/s (upload i download) a alespoň základní stabilita připojení. Pokud je vaše klidné místo příliš daleko od wi-fi routeru, zvažte připojení prostřednictvím síťového kabelu. Pokud vám přesto v lekcích připojení kolísá, jako první pomoc pomůže, když si vypnete své video. Pokud se s obdobnými problémy nechcete potýkat, zvažte investici do lepšího internetového připojení.

3) Choďte včas. Pro společné učení máme velmi omezený čas. Abychom stihli vše podle plánu, potřebujeme se sejít včas. Ve skupinových kurzech je to o to důležitější. Choďte na hodiny prosím včas.

4) Naučte se používat výukové technologie, s nimiž pracujeme. Bude se vám to hodit nejen pro naši výuku. Využijte instrukce k jednotlivým nástrojům. Natrénujte si práci s nimi. Ve videokonferenčním nástroji si předem vyzkoušejte fungo-

vání mikrofonu a kamery. Vyzkoušejte si, jak psát na obrazovku i jak psát do chatu. V Google Classroom prozkoumejte položky Stream a Práce v kurzu. Naučte se vkládat audio komentáře. Naučte se nahrávat audio nahrávky. Natrénujte si práci s technologiemi se svými rodinnými příslušníky. Většinou stačí jednou dvakrát z jednoho pokoje do druhého a jste mistři.

5) Používejte mikrofon a sluchátka. Mikrofon a sluchátka vám (a nejen vám) velmi zkvalitní celou výukovou zkušenost.

Warm–up aktivity

Warm–up aktivita je rychlá aktivita, která trvá 5–10minut a lze ji využít na začátku hodiny, v jejím průběhu či na konci. Jejím základním cílem je pomoci studentům naladit se na hodinu, poskytnout jim základní orientaci v tématu či zkrátka dát možnost vplout do hodiny v dobrém rozpoložení. Warm–up aktivita by měla být alespoň trochu hravá a měla by brát v potaz výukové cíle hodiny.

12. Otázky a odpovědi

Výukový cíl: tvoření otázek, small talk
Nástroje: Google Slides / virtuální tabule / virtuální nástěnka Padlet

Otázky a odpovědi jsou nejjednodušší forma warm–up aktivity. Je to technika nejen jednoduchá, ale i velmi účinná. Pomůže vám zjistit, v jakém jsou studenti rozpoložení, jak jsou na hodinu připravení a rovněž vám může pomoci naladit je na téma hodiny.

Začněte jednoduše otázkou, kterou pro lepší orientaci napište na virtuální tabuli. Zde je pár neotřelých dotazů, které vám pomohou dobře začít: Co máte právě v kapsách či v kabelce? Jak tento týden nejraději prokrastinujete? Co teď čtete / sledujete / posloucháte? Kdybyste měli shrnout dnešek jedním slovem, jaké slovo by to bylo? Co jste dělal/a dnes v 7:00? Jak tento týden bojujete proti stresu? Dneska budeme probírat (téma), co o tom víte?

Výuková technika otázky a odpovědi však může mít i zajímavější formy. Napište pod sebe několik odpovědí a nechte studenty otázky hádat. Studenty pošlete do tzv. ►breakout

rooms do skupin (třeba po 2 nebo po 4) a vyzvěte je, aby našli někoho, kdo umí / má / ví (to a to). Anebo je pošlete do dvojic, vyzvěte každého z dvojice, aby uvedl tři objekty. Druhý student bude mít za úkol se doptat, jakou roli hrají zmíněné tři objekty ve spolužákově životě.

13. Kolo štěstí

Výukový cíl: tvoření otázek, odpovědi na otázky, reakce na povely
Nástroje: Super Teacher Tools / Toy Theater

Dodejte aktivitě prvek náhody. V offline hodině byste zřejmě použili kostku či papírovou káču. Do online hodiny můžete prvek náhody snadno dodat prostřednictvím virtuálního kola štěstí. Vytvoříte jej jednoduše v jedné z výše uvedených aplikací.

Kolo vyplňte jmény studentů. Na koho to slovo padne, ten bude mít za úkol pokládat ostatním otázky či řešit dílčí úkoly. Do kola štěstí však můžete zapsat také slovesa a chtít po studentech skládat věty, určit gramatické tvary sloves či vysvětlit jejich význam. Zajímavou alternativou zejména pro děti bývá krátká fyzická rozcvička. Do jednotlivých polí kola zapište cviky jako: Udělej 5 kliků, 3 dřepy, 2 prkna, 4x vyskoč atd.

14. Přineste do hodiny

Výukový cíl: popis předmětů, tvoření dle pokynů
Nástroje: videokonference – zapnutá kamera

Učit online neznamená omezit se pouze na obrazovku, a fyzický svět kolem sebe úplně vynechat. Pokud chcete do–

stat trochu toho fyzického světa do digitální výuky, vyzvěte studenty předem, aby si do hodiny připravili nějaký fyzický předmět.

V rámci synchronní výuky mohou předmět popsat, vysvětlit, k čemu se daná věc používá či povyprávět příběh zvoleného předmětu. Studenty vyzvěte, aby přinesli do hodiny něco, co souvisí s cílovým jazykem (např. suvenýr). Mohou ale donést i předmět běžné denní potřeby, který ale nějak souvisí s tématem hodiny. S dětmi se velmi dobře uskutečňuje módní přehlídka či tzv. room tour, tedy prohlídka místnosti, v níž se děti učí. S dospělými funguje spíše popis a sdílení příběhů. Pro všechny bude ohromný zážitek, když je necháte do hodiny přinést modelínu a podle detailních instrukcí je necháte vymodelovat 3D objekty (např. postavu, příšeru, dům, jídlo apod.)

V rámci asynchronní části výuky studenty vyzvěte, aby natočili video, v němž o předmětu pohovoří. Případně aby vyrobili předmět dle vámi zadaných instrukcí a výsledek nafotili.

15. Geoguessing

Výukový cíl: popis místa, tvorba otázek, spekulování
Nástroje: Google Street View / 360Schools

Geoguessing neboli geohádání je aktivita, která je v poslední době oblíbená nejen mezi online učiteli. Existuje na ni několik specializovaných aplikací. Většinou pracují se snímky z Google Street View či jinými panoramatickými snímky.

Princip spočívá v tom, že studentům ukážete část panoramatického snímku a necháte je hádat, kde se toto místo nachází. Snímkem postupně otáčíte a dáváte studentům čím dál

víc indicií. Můžete se pohybovat v rámci své obce, regionu, v rámci České republiky či zeměcílového jazyka.

Z jazykového hlediska lze aktivitu postavit na otázkách. Položíte studentům otázku: Kde jsem? Studenti mohou pokládat uzavřené otázky: Jsi v Evropě? Jsi v Anglii? Je to u moře? Můžou ale také pokládat otevřené otázky: Jaká města jsou v nejbližším okolí? Je poblíž nějaká pamětihodnost?

Anebo postupně prozrazujete indicie a celou aktivitu postavíte na poslechu. Učitel: Jsem 120km od Londýna. Jsem v hrabství Wiltshire. Jsem na jednom velmi starém místě. Je to pravěká stavba.

Pokud budete dobře pracovat s indiciemi, teoreticky ani nepotřebujete obrazový materiál. Pokud vás však možnosti online názorných prostředků fascinují stejně jako mě, určitě si nenechte ujít nástroj 360Schools. Můžete zde vytvářet vlastní virtuální expedice.

16. Souřadnice

Výukový cíl: zapamatování ustálených obratů
Nástroje: Google Slides

Souřadnice je jednoduchá aktivita na rychlé procvičení jazykových sousloví (v angličtině make x do), gramatických vazeb (I play, she plays) a dalších slovních vazeb (on Monday at 3pm). Hra vypadá podobně jako byste hráli lodě (a pokud máte čas, klidně si je zahrajte). Změna je pouze v tom, že místo souřadnic A1, B6, C4, D8 apod. využijete zmíněná sousloví či slovní vazby.

Kupříkladu pojměte hru jako procvičování časových údajů. Na jednu osu napište dny v týdnu (Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday…) a na druhou vložte časové údaje (8am, 10am, 3pm…). Student pak místo souřadnic A1, B6, C4 a D8 říká „On Monday at 3pm." Na studentovi je, aby do souřadnic vložil správné časové předložky.

Anebo se studenty procvičujte gramatickou vazbu, v níž se v cílovém jazyce často dělá chyba (v angličtině I play, she plays). Na svislou osu napište osoby (I, you, he, she, it, we, they, you), na vodorovnou osu napište aktivity (play football, play rugby, play basketball). Student má za úkol vyjadřovat souřadnice slovy: „she plays football", „I play rugby" apod.

Pokud máme čas, můžeme hru rozvinout ve hru lodě („vedle – zásah – potopená"). Pokud čas nemáte, vytvořte studentům aktivitu založenou na hádání tajenky. Vytvořte si tabulky o cca 6x6 polích, na svislou a vodorovnou osu umístěte obraty uvedené výše. Vnitřní pole vyplňte písmeny abecedy. Přímo v hodině napište vybranému studentovi libovolné slovo do soukromého chatu. Úkolem tohoto studenta bude ostatním zadávat takové souřadnice, aby uhodli slovo z chatu. Studenti také mohou tajenku sami vymýšlet. Nechte je, ať se v zadávání souřadnic vystřídají a máte drilovácí aktivitu jako vyšitou.

17. Co je v krabici?

Výukový cíl: zapamatování ustálených obratů
Nástroje: předem nafocené fotografie

Tato interaktivní hra je velmi populární u mých studentů všech věkových kategorií. V offline výuce ji obvykle hraji tak, že do hodiny přinesu krabici, v níž je ukrytých několik předmětů. Studenty vyzvu, aby hádali, co v krabici je slovy:

What's in the box?

Na této hře se velmi účinně trénuje vazba „Je tam?", která je třeba zrovna v angličtině poměrně důležitá. Můžete ale studenty vyzvat i k jiným uzavřeným (ano–ne) otázkám: Je to červené? Je to velké? Je to živé?

V online hodinách se mi hra rovněž osvědčila. I po mnohých opakováních si stále uchovává auru tajemna. V online prostředí je mnohem výhodnější krabici nafotit než samotnou krabici skutečně přinést. Vyfoťte zavřenou krabici, poté otevřenou krabici s předmětem uvnitř. Poté opět vyfoťte zavřenou krabici a na dalším snímku krabici znovu otevřete a umístěte do ní jiný předmět. Takto pokračujte a věci v krabici měňte. Plynulost fotografií vám zajistí i plynulost hry v hodině. Hra je svižná a energická. Pomáhá studentům trénovat otázky a opakovat přídavná jména.

18. Hlasová rozcvička

Výukový cíl: rozehřátí mluvidel, fyzická zkušenostcizího jazyka
Nástroje: YouTube

Zapojit do digitální výuky nejen fyzický svět, ale i fyzické tělo studenta, se vám velmi vyplatí. Studenti budou překvapení pestrostí aktivit, které jim servírujete. Nejspíš jim také dáte poznat učení jazyka zase z úplně jiné perspektivy, než byli dosud zvyklí.

Jednou z možností je udělat se studenty hlasovou rozcvičku, jakou před uměleckým vystoupením provádějí třeba herci či zpěváci. Úžasné hlasové rozcvičky najdete na youtubovém kanálu hlasového kouče Dalibora Neuwirta. Upravte si je dle svých preferencí. Druhou variantou jsou jazykolamy. Ty si

snadno vygooglíte.

Hlasová rozcvička studentům rozehřeje mluvidla, ale studenty také rozesměje a pomůže jim odhodit zábrany. Po hlasové rozcvičce může a nemusí následovat nácvik výslovnosti.

Výslovnost

Troufnu si říct, že trénink výslovnosti je jednou z nejpodceňovanějších disciplín v hodinách cizího jazyka v České republice. Přitom se dá provádět opravdu rozličnými a velmi zábavnými způsoby. Trénink výslovnosti vám de facto může suplovat warm-up aktivitu. Je dobré, když mu předchází rychlá hlasová rozcvička.

19. Rytmy a nápěvy

Výukový cíl: zapamatování ustálených obratů; nácvik intonace
Nástroje: Google Slides

Stejně jako v offline výuce, tak i v online výuce vám velkou službu udělají rytmy a nápěvy. Pomáhají studentům osvojit si správný slovní a větný důraz i správný rytmus řeči.

Najít takové drilovací rytmy pro děti vůbec není problém. Je jich plný YouTube. Pro dospělé to bude složitější. Zkuste hledat podle hesla „jazz chants".

Jak přesně využít rytmy a nápěvy v hodině ukazuje lektorka angličtiny Carolyn Graham, autorka tzv. jazz chants. V podstatě je to jednoduché. Vyberte si pár užitečných frází, které chcete se studenty natrénovat. Sama Carolyn Graham například vytvořila celý zpěvník nápěvů z krátkých konverzací, kterým se v angličtině říká small talk. Využila užitečné fráze a zabalila je do jazzové melodie.

Klíčové je, aby text nápěvu byl jednoduchý a pro studenty srozumitelný. Text napište na virtuální tabuli. Přečtěte jej třídě. Poté čtěte větu po větě a nechte studenty, ať po vás

opakují. A nakonec přidejte rytmus. Využijte rytmus nějaké známé písně, nebo si vytvořte vlastní. V offline výuce se nápěvy obvykle spojují s nějakým fyzickým doprovodem, jako je třeba tleskání či dupání. V online třídě se tleskání může a nemusí povést. Sladit se navzájem přes obrazovku bývá obtížné. Přesto má smysl pokoušet se o to. Nakonec zkuste vybrat studenty, kteří budou zpívat (tedy rytmizovat), zatímco třída bude tleskat či rytmus opakovat.

Pokud nechcete hned začít s celými větami, bude vám užitečná magická formule, jíž doporučuje Carolyn Graham. Je to formule 2–3–1. Tedy 2 slabiky, 3 slabiky, 1 slabika. Třeba takto: hot dog – hamburger – chips, baseball – basketbal – golf.

20. Texty písní pro výslovnost

Výukový cíl: nácvik výslovnosti, důrazu a intonace
Nástroje: Google Slides / LyricsTraining

Texty písní jsou zvláštní kategorií samy o sobě. Zaprvé mají studenti k oblíbeným písním velmi dobrý vztah a nejspíš je mají i dobře naposlouchané. Zadruhé jsou texty písní melodické, a tak se na nich dá dobře trénovat slovní důraz, větný důraz, spojování slov, melodie řeči apod. Zatřetí existují aplikace (např. LyricsTraining), které vám usnadní práci, takže vám pomohou s texty písní pracovat komplexněji. Píseň využijete nejen k tréninku výslovnosti, ale také k tréninku poslechových či čtenářských dovedností. Vezměte si jednu píseň a pracujte s ní dlouhodobě.

Na konkrétních slovech naučíte studenty vyslovovat jednotlivé slabiky či celá slova. Můžete rytmizovat části vět. Můžete studenty vést k tomu, aby si zapamatovali konkrétní frázi či části písně. Můžete studenty nechat číst texty nahlas a hlídat

správný rytmus řeči. Anebo můžete zrealizovat karaoke. Další aktivity najdete v kapitole ► Písničky.

21. Flashkarty

Výukový cíl: představení či opakování slovní zásoby
Nástroje: Quizlet / Anki / Drops / Memrize

Na rubu slovo, na líci jeho definice či obrázek. Flashkarty se používají i v offline hodinách. Nicméně v online výuce je jejich využití podstatně jednodušší. Nemusíte nic stříhat, třídit, uchovávat, ani přenášet.

Flashkarty můžete pro studenty vytvořit či je prostě najít. Vhod vám přijdou aplikace Quizlet, Anki, Drops či Memrize. Na pár kliknutí tu vytvoříte tematické slovíčkové sady, vyhledáte sady užitečných frází, cestovatelských frází apod. Jednotlivé aplikace mají trochu odlišné funkce. Najděte si jednu, která vám nejvíce vyhovuje (u mě je to Quizlet).

Studentům flashkarty poslouží i jako přehled požadovků na slovní zásobu. Často jsou doplněné o zvukovou stopu a obrázek, proto je pro studenty velmi výhodné studovat slovíčka včetně výslovnosti právě tímto způsobem.

Zrovna tak zkuste ale flashkarty využít v synchronních hodinách. Kupříkladu vyberte pět flashkaret (nejjednodušších, nejobtížnějších nebo nejužitečnějších) slov či frází. Studenti mohou jednotlivá slova nejprve nakreslit, poté vysvětlit jejich význam a nakonec natrénovat jejich výslovnost.

22. Čtení nahlas

Výukový cíl: zkušenostvlastního hlasu; nácvik výslovnosti, důrazu a intonace
Nástroje: Quizlet / Anki / Drops / Memrise

Čtení nahlas má svou vlastní funkci, které si je třeba být vědom. Není primárně určené k rozvoji porozumění textu, nýbrž k nácviku výslovnosti jednotlivých slov a k nácviku intonace a rytmu řeči. Rozvíjí také schopnostaktivně naslouchat vlastnímu hlasu.

Čtení nahlas se hodí jako aktivita do hodiny i jako aktivita na doma. V hodině vyzkoušejte různé legrácky, nechte studenty číst text smutně, vesele, vážně, naštvaně. Zkuste text rytmizovat na známou melodii. Vyzkoušet ► stínování. Jako domácí (asynchronní) úkol zadejte čtení nahlas a natáčení se přitom na audio či video.

Ke čtení nahlas lze využít jakýkoliv text, s nímž zrovna pracujete. Velkou službu vám udělají scénáře filmů, knihy, texty písní či básně.

23. Trénink opakujících se chyb

Výukový cíl: uvědomění opakujících se chyb
Nástroje: Screencast-O-Matic / Screencastify / Loom

Studenti obvykle dělají chyby ve stejných slovech. Chyby také mohou mít zafixované. Je dobré vychytat hlásky či slova, v nichž se chyby obvykle objevují a udělat studentům malý trénink.

Velmi efektivní bývá videotrénink. Řadu jich najdete na YouTube. Pokud se studenty pracujete na výslovnosti jednotlivých hlásek, zkuste vyhledat videa k logopedické praxi vašeho cílového jazyka. Řada organizací v dnešní době pracuje nejen s dětmi, ale i s dospělými, a mají pro ně natočená opravdu kvalitní videa. Na logopedických videích je dobré, že obvykle zobrazují správné postavení mluvidel.

Často na Youtube také najdete videa k výslovnosti slov, v nichž se u studentů daného jazyka nejčastěji objevují chyby.

Nicméně, videotrénik také studentům sami snadno vytvoříte. Vyberte pár slov, vyslovte je správně, udělejte malou pauzu, aby po vás studenti mohli slovo zopakovat, znovu ho vyslovte, a máte trénink jako vyšitý. Natáčet můžete prostřednictvím aplikace Zoom, pomocí aplikací určených pro nahrávání obrazovky (Screencast–O–Matic, Screencastify) či aplikace pro video komentáře (Loom).

24. Bludiště, pyramidy a plástve

Výukový cíl: nácvik výslovnosti fonémů
Nástroje: Google Slides; Edu Games

Stejně jako jiné oblasti cizího jazyka, i výslovnost lze gamifikovat. Vyhledejte či si vytvořte svá vlastní výslovnostní bludiště, pyramidy či herní pole ve tvaru včelí plástve. Do jednotlivých polí napište slova, která obsahují foném, jenž právě trénujete. Student projíždí bludiště po směru stejně znějícího fonému. Pokud cestu odhadne špatně, brzy narazí na slepou uličku a musí se vrátit zpět.

Taková aktivita učí studenty interaktivně rozpoznávat fonémy a často je také dost baví.

Bludiště, pyramidy a plástve buď vygooglete, nebo si vytvořte vlastní v pdf verzi pomocí aplikace Edu Games.

Čtení

Rozvoj čtenářských dovedností v digitálním prostředí může nabývat různých podob. Ať už je to gamifikování textu, interaktivní kvízy či googlení. Anebo vedle toho řízená diskuze o knihách, které studenti právě čtou. Pojďme se podívat, jak lze pro studenty učinit čtenářskou zkušenost zajímavou.

25. Čtenářský semafor

Výukový cíl: diagnostika porozumění čtenému
Nástroje: Google Docs

Pokud své studenty ještě tolik neznáte a potřebujete zjistit, jak jsou na tom s porozuměním textu, čtenářský semafor neboli traffic lights reading je to pravé. Úkolem studentů bude vzít si zelenou, oranžovou a červenou barvu. Zeleně mají studenti v textu vyznačit ty pasáže, kterým rozumějí dobře, oranžově ty úseky, kterým rozumějí tak napůl a červeně ty, kterým nerozumějí. Jednoduché a efektivní, že?

Tuto aktivitu zřejmě nebudete celou zadávat studentům ke splnění během synchronní hodiny, avšak můžete jí započít, aby bylo studentům jasné, co po nich chcete. V synchronní hodině využijete virtuální tabuli nebo funkci psaní na obrazovku (má ji videokonferenční nástroj Zoom).

Případně zadejte aktivitu v rámci asynchronní výuky a výsledky pak v hodině proberte ve dvojicích či ve skupině. Zde se vám bude rovněž hodit ►sdílený dokument Google Doc.

26. Vygooglete

Výukový cíl: čtení s porozuměním
Nástroje: Google Search

Současní studenti jsou zvyklí pídit se po informacích tak, že si je vygooglí. Někteří vysokoškolští učitelé uvádějí, že tuto oblibu úspěšně využívají ve své vzdělávací strategii. Současná generace Z, tedy první plně digitální generace, prý googlení ve výuce vnímá velmi pozitivně. Probíhá to asi nějak takhle: Vy mi prosím najděte, co o tomto tématu říká Wikipedie. / Vy mi zase najděte něco k tématu na webu Evropské unie.

V jazykových hodinách může být googlení prerekvizitou k novému tématu či jeho follow–up. Můžete studenty nechat googlit přímo v hodině, užitečnější však bude zadat to jako úkol na doma.

Zadání může znít následovně: Zjistěte, co aktuálně dělají herci z vašeho oblíbeného seriálu. / Vyhledejte informace o trendech v přípravě kávy. / Najděte informace o budově od architekta Jana Kaplického v Birminghamu. Studenti jako výstup z úkolu mohou informace shrnout prostřednictvím audio nahrávky, textu či jednoduché ►infografiky.

27. Naučte se zpaměti

Výukový cíl: rozšiřování slovní zásoby a užitečných frází
Nástroje: Google Docs; Vocaroo / Talk and Comment

Učení zpaměti není v dnešní době na špičce popularity. Nicméně, v cizím jazyce má svůj význam. Pomáhá rozšiřovat slovní zásobu, osvojovat ustálené obraty, osvojovat si správnou výslovnost.

Než dáte studentům naučit se část textu zpaměti, bylo by dobré jim vysvětlit, kam tím míříte. Je to trénink výslovnosti? Jde o osvojování užitečných frází? Vysvětlete studentům, že se jedná o nepopulární aktivitu, ale že memorování nuda být nemusí. Student si totiž může vybrat pasáže ze své oblíbené písně či seriálu.

Budete mu nejspíš muset poradit, kde je má hledat. Budete mu muset možná poradit i to, že pomáhá si fráze vždy několikrát přečíst, pak zavřít oči, zkusit si je vybavit a pak znovu přečíst. Zpočátku ať zkusí jednu dvě věty a pak se uvidí. U písniček bývá užitečné zapojit do učení také melodii.

Se synchronními studenty se k jednomu textu opakovaně vracejte na několika po sobě jdoucích lekcích. Asynchronní studenti mohou jako výstup z úkolu nahrát sami sebe na audio. Pokud studenti nemají v počítači nahrávací program, mohou využít webovou aplikace Vocaroo.

28. To-do list / done list / bucket list

Výukový cíl: popis událostí či denní rutiny; storytelling
Nástroje: Google Slides / Google Docs

To-do list a done list je velmi šikovná pomůcka pro organizaci času. My si ji vypůjčíme a upravíme pro výuku cizích jazyků. Začněte tím, že studentům ukážete svůj fiktivní to-do list, kde máte pár položek, např.:

- jít nakupovat
- uklidit dům
- poskládat prádlo
- vyzvednout děti ze školy

- zařídit hlídání
- jít na rande

Studenti podle seznamu mohou zkusit zrekonstruovat váš den v souvislém vyprávění či si vytvořit to-dolist vlastní.

Done listy jsou jazykově o něco složitější. Opět začněte tím, že studentům dáte příklad. Využijte seznam výše a pouze jednotlivé položky zaškrtněte jako splněno ✓ či zatím nesplněno. Studenty poté vyzvěte, aby shrnuli, co jste v tomto týdnu už zvládli splnit a co ještě nikoli. Studenti mohou následně vytvořit svůj vlastní done list a povyprávět o něm.

Bucket list neboli seznam snů a plánů, které by člověk rád zažil v létě / než skončí zima / až se zase vrátí do školních lavic bývá oblíbenou variantou výše zmíněných technik.

Do synchronních lekcí je to vhodná aktivita do dvojic (► breakout rooms). V asynchronní výuce jako aktivita s audio vyprávěním jako výstupem.

29. Virtuální expedice

Výukový cíl: seznámení s reáliemi; dlouhodobější projekt
Nástroje: Google Street View / Google Earth / 360Schools

O virtuálních expedicích bych mohla napsat celou knihu. Tak bohaté je to téma a tak moc jsem se pro ně nadchla.

Virtuální cesty po světě jsou určitým fenoménem současného internetu. Google nabízí hned několik nástrojů pro virtuální expedice. Kromě aplikace Google Street View zmiňme ještě Google Earth, 360Schools. Tyto aplikace vám umožní

vzít studenty téměř na jakékoliv místo na světě prostřednictvím satelitních a panoramatických snímků.

Já osobně mám opravdu velmi ráda nástroj 360Schools, který umožňuje tvořit si vlastní expedice pomocí panoramatických snímků. Ty doplníte o text, obrazový materiál či zvukovou stopu. Uvedu dva příklady úspěšných expedic z mých lekcí.

Když jsme se studenty probírali téma pečení koláčů, rozhodla jsem se studentům představit typické americké dezerty. Zvolila jsem si pět koláčů, vygooglila, s jakými konkrétními místy jsou tyto dezerty spojené. Přímo v aplikaci 360Schools jsem našla panoramatické snímky těchto míst. Ta jsem doplnila o zajímavé informace o receptu a o tvůrcích receptu.

Studentům jsem tuto koláčovou expedici poslala s předstihem před synchronní hodinou. Jejich úkolem bylo jednotlivá místa si mezi sebou rozebrat, dohledat si k nim doplňující informace a pro ostatní si o nich připravit vyprávění.

Druhým příkladem je virtuální tour po vlastní obci. Tu jsem vytvořila společně se studenty ve skupinových online hodinách během karantény na jaře 2020. Tento projekt trval několik týdnů, studenti byli od počátku jeho spolutvůrci. Vybírali místa, která stojí za zmínku, vytvářeli texty, nahrávali audia, dodávali vlastní obrazový materiál. Virtuálního turistického průvodce jsme pak zveřejnili na sociálních sítích obce a každý jej poslal ještě svým cizojazyčným přátelům. V rámci projektu jsme zvládli probrat celou řadu témat, gramatických jevů, pravidel výslovnosti a podpořili několik jazykových dovedností najednou.

30. Scavenger hunt

Výukový cíl: čtení s porozuměním; opakování slovní zásoby
Nástroje: Google Docs

Scavenger hunt, česky jdi a najdi, je hra, která prověřuje čtení v praxi. Funguje tak, že sepíšete seznam 5–10 úkolů a vyzvete studenty, aby úkoly splnili přímo v terénu. Mohly by to být úkoly typu:

- Zjistěte…,
- Přineste…,
- Pozorujte…,
- Vyhledejte informaci o...,
- Najděte objekty... apod.

Tato aktivita je vhodná do asynchronní části výuky. Buď jako follow–up synchronní hodiny, v níž se zvolené výrazy (slovesa, věty příkazové, téma) probírají. Nebo prostě jako seznam, jímž pošlete studenty ven úkol vyřešit a necháte jim vybrat (►choice board), v jaké formě vám výsledky svého úkolu zprostředkují.

31. Zrcadlový text

Výukový cíl: porozumění složitějším instrukcím v cílovém jazyce
Nástroje: Google Docs / Google Slides

Zrcadlový text je jedna z technik, které se mnozí učitelé záměrně vyhýbají. Nechtějí své hodiny postavit na překladových metodách. Já osobně techniku zrcadlového textu využívám poměrně ráda.

Když podávám studentům na začátku kurzu zásadní informace, potřebuji si být jistá, že studenti rozumějí naprosto všemu. Zároveň však nechci automaticky přepnout jenom do češtiny. A tady se mi právě velmi osvědčuje technika zrcadlového textu.

Funguje to tak, že text nejdřív napíšete v cílovém jazyce. Snažíte se používat takové vyjadřovací prostředky, které studenti velmi pravděpodobně znají. Pro lepší srozumitelnost však textu dodáte ještě zrcadlový překlad. Technika od vás tedy nevyžaduje profesionální překladatelské dovednosti, naopak vám umožňuje komunikovat se studenty způsobem, který je srozumitelný a zároveň výukový.

Stejným způsobem můžete natáčet i úvodní video kurzu. Prvně hovoříte cílovým jazykem, poté následují české instrukce. Střídat je můžete po několika větách.

Malž aoukromí tip – pokud se necítíte v překladu silní, využije online překladač ►DeepL.

32. Extenzivní čtení

Výukový cíl: rozvoj čtení pro radost
Nástroje: virtuální nástěnka Padlet / videoboard Flipgrid / Vocaroo

Studenta cizího jazyka můžete nechat číst extenzivně či intenzivně. Extenzivní čtení se také někdy označuje jako Free Voluntary Reading nebo DEAR (Drop Everything and Read). Znamená to, že se jedná o typ čtenářské zkušenosti, která nemíří na porozumění detailům, nýbrž má primárně studenty přivést k tomu, aby začali v cizím jazyce pravidelně číst a aby četli rádi.

Vychovat ze svých studentů cizojazyčné čtenáře vyžaduje určitou strategii. Uvádí se, že klíčové je nabízet studentům texty, které jsou nejen zajímavé, ale především srozumitelné. To znamená, že jsou určené pro danou jazykovou úroveň. Zde hrají velkou roli tzv. graded books (zjednodušené knihy). Z mé zkušenosti je dobré knihu vybírat společně se studenty. Studenti obvykle předem dobře odhadnou, co je bude, nebo naopak nebude bavit.

Studentům zadejte zvolenou knihu jako čtení na pokračování. Určete, kolik času by měli každý týden čtením trávit. Sdílejte svou vlastní zkušenost se čtením. Zmiňte, proč čtete cizojazyčnou literaturu rádi, jaké knihy vás v poslední době oslovily, v jakém čase během dne nejčastěji čtete apod.

V procesu extenzivního čtení se doporučuje nechat studenty číst bez tlaku na testování, doprovodné otázky na obsah, vyplňování cvičení k pozorumění kapitol apod. Studenty místo toho vybídněte k reflexi čtenářského procesu. V rámci asynchronní výuky pro ně snadno vytvoříte ►anketu či názorový ►videoboard. V synchronní výuce diskutujte otázky typu: Zvládli jste tento týden číst více než 60 min? Jaký čas během dne vám pro cizojazyčné čtení nejvíce vyhovuje? Rozumíte knize skvěle, tak napůl, nebo spíše hůře? Vyhovuje vám číst potichu, nebo naopak nahlas?

33. Intenzivní čtení

Výukový cíl: porozumění detailům, slovní zásoba, gramatika
Nástroje: Live Worksheets / Textivate / Learning Apps / Genial.ly / Kahoot / Quizlet Live

Intenzivní čtení oproti extenzivnímu čtení míří na porozu-

měním detailům. Intenzivní čtení lze využít při práci s knihou, kterou studenti čtou či přečetli v rámci extenzivního čtení. Buďte si ale dobře vědomi, kdy pracujete extenzivně a kdy intenzivně.

Pro intenzivní čtení vybírejte krátké a něčím signifikantní úryvky. Můžete se při práci s ním věnovat gramatice, slovní zásobě i výslovnosti. V textu vymažte slova a nechte je studenty doplňovat (►gap–fill). Text pomyslně rozstříhejte a nechte jej studenty zase poskládat. To samé udělejte s jednotlivými slovy ve větě. Můžete se studenty zkusit ►překlad a poté ještě zpětný překlad jednotlivých vět. Nechte studenty sesumírovat obsah textu, parafrázovat jednotlivé věty, pokročilejší studenty nechte text okomentovat či vyjádřit názor na jeho obsah.

Text můžete také gamifikovat, resp. vytvořit z něj ►interaktivní kvíz.

34. Čtěte a poslouchejte

Výukový cíl: čtení pro radost; nácvik výslovnosti čteného
Nástroje: YouTube; Vocaroo / Talk and Comment

Mnohým studentům mohou dveře k pravidelnému čtení otevřít zdroje, jež kombinují text a zvukovou stopu.

Vhodné jsou podcasty s přepisem, audioknihy kombinované s textovou podobou knihy. Velmi dobře mohou posloužit také zjednodušených knihy doplněné o zvukovou stopu. Dobrým zdrojem často bývají také audioknihy opatřené textem a zpracované jako videa na YouTube.

V rámci asynchronní výuky zadejte studentům systematic–

kou práci s takovým obsahem. Buď s ním můžete pracovat pomocí techniky extenzivního čtení, nebo můžete z příběhu část vytáhnout a pracovat s ní intenzivně. Pomocí audioknih se skvěle trénuje výslovnost a intonace. Zkuste studenty vyzvat, aby si vyzkoušeli ►stínování, nebo aby vám část textu ►přečetli nahlas v rámci ►audiovýzvy.

35. Myšlenkové mapy

Výukový cíl: organizace slovní zásoby a vědomostí k tématu
Nástroje: virtuální tabule / virtuální nástěnka Jamboard

Myšlenková mapa je grafické uspořádání klíčových slov a jejich vzájemných vztahů. Pomáhá vizualizovat procesy, jež k danému tématu probíhají v mozku studenta.

Myšlenkové mapy mohou studenti využít k plánování vlastního učení nebo naopak k reflexi učebního procesu. Nechte je, aby si prostřednictvím myšlenkových map ujasnili, co k jakému tématu vědí, jak se orientují v právě probrané gramatice či co si zapamatovali z dnešní hodiny. V rámci čtenářského úkolu můžete pomocí myšlenkových map uskutečnit vizualizaci příběhu, analýzu postav, ale i reflexi čtenářské zkušenosti, atd. Studenty nechte myšlenkové mapy tvořit po kratším intenzivním čtením, ale i jako follow-up extenzivního čtení.

Myšlenková mapa má mít podle Tonyho Buzana maximálně 7 nosných větví. Každá nosná větev má mít jinou barvu, v mapě mají figurovat pouze slova (nikoli věty) a vůbec by se tu neměly objevit šipky. Určitě stojí zato si o prapůvodních myšlenkových mapách něco načíst, než je začnete používat. Pak si je ale můžete přizpůsobit dle svých potřeb a výukových cílů. Já třeba se studenty ráda tvořím společné myšlenkové

mapy.

V synchronní výuce vám pro tvorbu myšlenkové mapy bude užitečná ►virtuální tabule a její funkce annotate (tj. malování či psaní na obrazovku). V asynchronní výuce vám pomůže sdílený dokument Google Slides nebo virtuální nástěnka (Jamboard, Padlet).

Psaní

Psaní je v digitálním prostoru přirozeně mnohem více využívané než mimo něj. Výukovou zkušenost můžete učinit již ze samotného psaní komentářů. Pojďte se podívat, jaké další možnosti vám online výuka nabízí.

36. Komentáře

Výukový cíl: small talk, budování vztahů mezi studenty
Nástroje: LMS / sociální sítě

Klíčovou výukovou technikou pro asynchronní výuku jsou komentáře. Komentáře plní funkci hned v několika rovinách. Slouží k tréninku psaní a k následné zpětné vazbě (opravování chyb). Slouží ale také k budování vztahů, a to nejen mezi studentem a učitelem, ale i mezi studenty navzájem.

Pokud máte do výuky jakkoli zapojené nástroje jako Google Classroom, jiný LMS či sociální sítě, naučte studenty systematicky pracovat s komentáři. To znamená, že jim ukážete možnosti dané platformy, domluvíte si způsob a pravidla komentování a jdete jim příkladem, tedy komentujete konstruktivně.

Studenti se obraty pro komentování musejí nejprve naučit. Veďte je tedy systematicky k tomu, aby si navzájem komentovali příspěvky. Aby se nebáli v komentářích rozvinout myšlenku. Aby používali jednoduchý jazyk. Uvidíte, že když se vám podaří studenty aktivizovat v tomto ohledu, skupinový kurz dostane úplně jiný náboj.

V neposlední řadě učte studenty, že komentáře lze vytvářet

i jinak než prostřednictvím textu. Naučte studenty používat ►audiokomentáře a ►videokomentáře.

37. Slovníček

Výukový cíl: organizace slovní zásoby, zapamatování
Nástroje: Google Docs; Quizlet / Anki

Přestože se studenty spolupracuji online a většina aktivit probíhá v tomto prostředí, vedu je zároveň k tomu, aby si založili a vedli fyzický slovníček. Má to význam z několika důvodů:

- studenti mohou studovat i mimo dosah internetu,
- při přepisování slov a frází se zapojí celé tělo (kinestetické učení),
- vést si slovník znamená myslet to s učením vážně

Řada studentů však vůbec neví, jakým způsobem slovníček vést. Možností je celá řada. Polyglotka Lucie Gramelová říká svému slovníčku Slovník šmrncovních frází. To protože si v něm v první řadě zaznamenáváfráze, které se jí budou hodit. Jejich šmrnc spočívá v tom, že je dříve nebo později vysype z rukávu. Některé fráze mohou být univerzální pro všechny studenty, některé mohou být velmi specifické.

Jiná polyglotka Lýdia Machová si zase vede tzv. Gold list. Jedná se o slovníček s velmi přísnými pravidly. Slovíčka si zapisuje každý den. V pravidelných čtrnácti denních intervalech se k nim vrací. Gold list pracuje – ostatně jako řada slovíčkových aplikací – na principu rozloženého opakování (spaced repetition).

Kreativnější studenti si mohou místo linkovaného sešitu slovíčka zaznamenávat do různých obrázkových katalogů či

skicáků. Ukažte studentům různé možnosti a nechte je experimentovat.

Přehledné seznamy slov k naučení můžete studentům vést prostřednictvím Google Docs. Já svým studentům slovní zásobu poskytuji prostřednictvím aplikace Quizlet, odkud si mohou vytisknout seznam v pdf k vlastnímu zpracování.

38. Word art

Výukový cíl: organizace slovní zásoby, zapamatování
Nástroje: Word Clouds / AnswerGarden / Mentimeter

Word art je trochu jiný způsob, jak vizualizovat slovíčka. Vedle technik, jako jsou myšlenkové mapy či časová osa, tedy představuje další způsob, jak systematizovat a organizovat informace.

Jedná se v podstatě o shluky slov (word clouds), jež jsou vizuálně uspořádané do různých tvarů. Slova v těchto cloudech se liší velikostí podle počtu slov či svou barvou.

Pro studenty může být zajímavé vést si tímto způsobem slovník k určitým tématům. Slova, která považují za důležitá mohou vyznačit velkými písmeny. Slova, která si nemohou zapamatovat, si mohou vyznačit vybranou barvou. Učiní tak jednoduše pomocí aplikace ►Word Clouds.

Word art se dá také použít jako zajímavý výstup ►průběžné zpětné vazby prostřednictvím AnswerGarden.

39. Plakát, bankovka, poštovní známka, mapa

Výukový cíl: popis, slovní zásoba, storytelling, reálie
Nástroje: Google Slides / Google My Maps

CLIL neboli Content and language integrated learning je jednou z metod, která se v posledních letech rozvíjí na poli didaktiky cizích jazyků na základních a středních školách v evropských zemích včetně České republiky. Cílí na propojování vzdělávacího obsahu napříč předměty s rozvojem cizího jazyka.

Může to vypadat tak, že žáci během matematiky počítají buď výhradně či rovněž v cizím jazyce. Častěji však vidíme propojení zejména v předmětech, jako je zeměpis, dějepis, přírodověda či tělocvik.

CLIL určitě stojí za prozkoumání. Zde se jím pouze necháme inspirovat. Jazyk a výukový obsah propojíme třeba tak, že do hodiny přineseme plakát, bankovku, poštovní známku či mapu. Každý z těchto předmětů poslouží jako výzva k analýze grafických prvků, debatě o kulturním kontextu daného předmětu, k vyprávění, porovnávání, obecné debatě o bankovkách či poštovních známkách. Odtud se dá snadno dostat k tématům, jako jsou záliby, cestování, navštívené země, historky z cest, ale také sběratelství, historické události apod.

Pro asynchronní studenty přichystejte video, které natočíte nástrojem pro ►nahrávání obrazovky. V synchronní hodině téma rozveďte prostřednictvím obrázků vybraných předmětů umístěných na ►virtuální tabuli. Poté můžete po studentech chtít písemný výstup, nebo výstup prostřednictvím ►audio či ►video výzev.

40. Časová osa

Výukový cíl: popis událostí, storytelling
Nástroje: Google Slides

Vyprávění příběhu prostřednictvím různých pomůcek je moje oblíbená disciplína. Časová osa je jedna z nejzajímavějších aktivit z této oblasti.

Moc pěkně s ní pracuje přístup k výuce jazyků nazvaný TPRS neboli Teaching proficiency through reading and storytelling, aktuálně velmi populární mezi učiteli cizích jazyků v USA.

Základním stavebním prvkem této metody je práce se souvislým jazykovým projevem, který je pro studenty zajímavý, ale především srozumitelný. Pokud má student začít vyprávět příběh podle časové osy, potřebuje nejprve slyšet jednoduchý vzor.

Ve vzoru, tedy ve vyprávění, které zrealizuje učitel, by mělo zaznět, jak příběh začít, jak jej rozvinout, jak do něj vnést zápletku, jak ji rozuzlit a jak to celé zase uzavřít. Student navíc potřebuje zjistit, jak to všechno provést prostřednictvím jednoduchých jazykových prostředků, aby se zbytečně nezadrhával. Jakmile si student takový vzor vyslechne z vašich úst, můžete přejít k pozvolnému výstupu.

Studentovi velmi pomůže právě ona načrtnutá časová osa či její alternativy, jako je komiksový strip, série obrázků, filmový klip bez zvuku atd. Studentům velmi pomůže, když jim ukážete, že i složité vyprávění lze realizovat prostřednictvím jednoduchých jazykových prostředků.

TPRS pracuje s následující strukturou výuky: Učitel nejprve převypráví (jednoduchým jazykem) svůj příběh. Pomáhá si hojně vizuálním materiálem. Poté nechá studenty převyprávět stejný příběh. Vypomáhá jim stejným vizuálním materiálem. Nakonec učitel studenty nechá vyprávět vlastní příběh. A teprve až nakonec je nechá příběh napsat.

V synchronní výuce využijte ►virtuální tabuli, v asynchronní výuce využijte ►digitální storytelling.

41. Analýza postav

Výukový cíl: popis osob, jejich vzhled i charakter
Nástroje: Google Slides

Skvělou výukovou technikou je popis a analýza postav. Je skvělé, že k takovému úkolu lze využít seriál či film, který studenti zrovna sledují, knihu, do které se konečně začetli či podcastový pořad, který si vyslechli. U mladších studentů využijte jejich zálibu v populárních zpěvácích a hercích.

Práce s postavami vám dává spoustu možností. Můžete po studentech chtít, aby celý příběh převyprávěli z pohledu dané postavy. Můžete se ale zrovna tak zaměřit na postavu samotnou a popsat ji jak z hlediska vzhledu tak charakteru. Studentům poskytněte vzor pro vlastní popis tím, že si zvolíte jinou postavu a popíšete ji. Na ►virtuální tabuli promítněte fotografii a zatímco studenti vyprávějí, můžete důležité body sepisovat.

Asynchronním studentů natočte audio, v němž popisujete svoji vybranou postavu. Vybídněte je, aby obdobným způsobem i oni napsali krátký text zase o své postavě. Vybavte je

klíčovými slovy.

Analýza postav se ale může rozvíjet i dále. Vtáhněte studenty do ►rolové hry, uskutečněte fiktivní rozhlasový rozhovor, nechte fiktivně proběhnout jeden obyčejný den dané postavy a nakonec vyzvěte studenty, aby o celé zkušenosti napsali.

42. Nákupní seznam

Výukový cíl: slovíčka, orientace v penězích, množství, číslech
Nástroje: Google Slides

Nejen nákupní seznam, nýbrž jakékoli seznamy jsou velmi účinnou technikou pro výuku cizího jazyka. Mohou pomoci otevřít nová témata, ale mohou být také výstupem z tématu. Dají se na nich trénovat obraty jako: rád bych si koupil, plánuji si koupit, potřebuji si pořídit apod. Natrénujete na nich slovíčka z různých oblastí. Velmi účinně fungují k trénování čísel, měn a dalších peněžních obratů.

Já nákupní seznamy využívám jako vstup do tématu: Máte něco, co potřebujete tento týden koupit? Byli jste tento týden nakupovat? Co se vám objevilo v nákupním košíku?

Dále může nákupní seznam sloužit jako vhodný vizuální prostředek pro další konverzaci. Sem tam nechávám studenty napsat vlastní nákupní seznamy včetně částek, které za jednotlivé položky zaplatí. Nebo je nechávám vypracovat nákupní seznamy ke konkrétním receptům. Zde zase mohou hrát roli symboly a výrazy týkající se množství a váhy.

Pro tvorbu a prezentaci nákupních seznamů využijte Google Slides, který umožňuje vkládání obrázků přímo z vyhledávače Google.

43. Itinerář cesty

Výukový cíl: storytelling
Nástroje: Google My Maps

Studenti cizích jazyků mají většinou pozitivní vztah k cestování. Využijte toho a nechte je vytvořit itinerář cesty, tedy plán cesty se seznamem míst, kterými cesta vedla či povede. Studenti mohou tímto způsobem zavzpomínat na vlastní cestovatelské zážitky, případně rozvinout na papíře do detailů své sny.

Než přistoupíte k psaní samotnému, bude potřeba příprava. Velmi účinné je ukázat vhodné vyjadřovací prostředky na vlastním itineráři. Abyste svému vyprávění dodali šťávu, ukazujte během synchronní výuky jednotlivá místa na mapě na ►virtuální tabuli.

V asynchronní výuce se dá využít aplikace Google My Maps, jež vám umožní realizovat vyprávění interaktivním způsobem prostřednictvím map. Mapy obsahují u konkrétních bodů krátké popisky a doplňující fotky. Student bude mít k vaší mapě přístup prostřednictvím odkazu, který mu pošlete. Bude si moci celou cestu proklikat, projít vaším itinerářem, lokalizovat daná místa, prohlédnout doplňující fotografie. Technicky zdatnějším studentům můžete aplikaci Google My Maps nabídnout jako alternativu ke splnění úkolu. Buď itinerář cesty prostě napíší jako text nebo si s ním vyhrají a vytvoří vlastní interaktivní itinerář prostřednictvím aplikace samotné.

44. Infografika

Výukový cíl: organizace vědomostí
Nástroje: Jamboard / Canva

Infografika neboli informační grafika je vizuální ztvárnění informací ke konkrétnímu tématu. Vlastně je to takový plakátek, na kterém jsou podstatné informace k tématu ztvárněné pomocí grafů, časové osy, barev, čísel a dalších grafických prvků.

Infografiku v hodinách cizího jazyka lze využít jako úvod do nového tématu či jako výklad konkrétního gramatického jevu. Vaše vlastní jednoduchá infografika může posloužit jako vzor pro infografiky vytvořené studenty.

Je zjevné, že po studentech nebudete chtít vytvářet propracované a designově vyladěné infografiky. Přeci jen se jedná o časově náročný počin. Můžete je však zadat jako výstup z dlouhodobějšího projektu. Vhodné jsou jako prostředek pro studenty, kteří studují cizí jazyk pro specifické účely. Těmto studentům pomůže infografika zorganizovat si nově nabyté vědomosti.

Já zadávám infografiku jako výstup svým asynchronním studentům. Úkol formuluji následovně: Napište a graficky znázorněte, co víte o přítomném čase prostém. / Vytvořte jednoduchý plakát s informacemi k tématu online nakupování. Infografika může být pro řadu studentů zajímavou formou vedení si slovníčku.

Infografiky lze vytvářet v nástroji Canva či za pomoci ►virtuálních nástěnek.

45. Denní záznamy

Výukový cíl: popis a reflexe vlastní denní rutiny
Nástroje: Google Docs; virtuální nástěnka Padlet / videoboard FlipGrid

Denní záznamy neboli daily logs je další technika na pomezí výuky cizího jazyka a osobního rozvoje. Nechte studenty, aby si jeden den zaznamenávali po hodině či půl hodině. Ať ho zaznamenávají jednoduše v bodech či odrážkách. Ať se zaměří na nosné aktivity svého života a popíší, které chvíle jsou stresové, které pohodové, kdy nejvíce prokrastinují a co jim dělá radost.

Svůj daily log mohou studenti okomentovat, některé body detailněji rozvést a shrnout, zda se o sobě dozvěděli něco nového. Úkol je vhodný do asynchronní části výuky. V synchronních hodinách je vhodné větší počet studentů k debatě rozdělit do ►breakout rooms.

46. Elevator pitch

Výukový cíl: schopnost představit se různými způsoby
Nástroje: Vocaroo / Flipgrid / Padlet

Elevator pitch je technika vypůjčená z osobního brandingu. Do češtiny se dá tento termín přeložit jako „sebeprezentace ve výtahu“ či „krátká a výstižná sebeprezentace“. Člověk, který se připravuje na pracovní pohovor či obchodní schůzku, svůj elevator pitch vypilovává třeba i několik měsíců. To samozřejmě po studentech nebudete chtít. Vašemu účelu postačí jeho jádro, a to být schopen se krátce a výstižně představit. Já s oblibou zadávám studentům, aby se představili

prostřednictvím 100, 50, 25 a nakonec 10 slov. Počet slov volím dle situace, nebo udělám sekvenci variant.

Ve světě osobního či firemního brandingu však najdete i další techniky, jež představují zajímavou alternativu klasického: „Teď se nám, prosím, představte." Mezi jinými je to vyjádření osobní mise či osobní vize. Zajímavé pro studenty mohou být také firemní vize některých velkých koncernů. Nicméně, pokud chcete studenty vést k formulaci nějaké osobní mise či vize, nejprve jim předložte tu svou. Poté je veďte několika návodnými otázkami: Co jste rád/a dělal/a jako dítě? V čem jste vždycky vynikal/a? Co děláte bez větších obtíží a ostatní vás kvůli tomu vyhledávají? V čem můžete být druhým lidem prospěšní? Poté naučte studeny pár užitečných obratů. A teprve poté je nechte sesumírovat svou vlastní misi či vizi písemně.

Na těchto technikách je skvělé, že z nich lze nenápadně učinit dlouhodobější projekt, který do každé hodiny vnese trochu ozvláštnění a na konci vydá své plody.

47. Vision board

Výukový cíl: vyjádření snů a plánů; tvorba plakátu
Nástroje: Jamboard / Canva

Vision board je označení pro nástěnku, na níž studenti mohou vizualizovat své sny, cíle či nápady. Pomáhá jim vyjádřit názor, preferenci či emoce pomocí vizuálních prvků.

Svým studentům zadávám obvykle tvorbu vision boardu prostřednictvím ►virtuální nástěnky (např. Jamboard). Pokud jsou vaši studenti hodně kreativní, navedťe je na nástroj Canva. Nicméně, stále platí čím méně, tím lépe. Jamboard

je uživatelsky velmi jednoduchý nástroj od Googlu. Studenti v něm mohou psát vlastní krátké texty na virtuální post–it lepítka, ty mohou kombinovat s fotkami či jednoduchými náčrtky.

Své studenty v asynchronní výuce nechávám vytvářet vision boardy po uplynutí 10 týdnů, což je standardní jednotka spolupráce. Vyzvu je, aby shrnuli, co se za posledních 10 týdnů naučili. Ve skupinových kurzech nechávám studenty vytvářet sdílené vision boardy. Úkol zní: Vytvořte pohlednici pro následující kurz. Ukažte jim, proč stojí za to učit se anglicky. Pohlednici pak studenti symbolicky odešlou účastníkům příštího kurzu i s krátkým vzkazem.

48. Šibenice

Výukový cíl: hláskování slov, opakování slovní zásoby
Nástroje: Google Slides

Šibenice je klasická dětská hra. V hodinách cizích jazyků ji oceníte zejména ve chvílích, kdy potřebujete studenty aktivizovat. Pravidla asi není třeba vysvětlovat. Na ►virtuální tabuli načtrtněte mezery podle počtu písmen ve slově. Můžete uvést první a poslední písmeno a pak už necháváte studenty hádat písmena z abecedy.

Aktivita posiluje schopnost správně hláskovat a také uvědomovat si pravopis slov. Méně pokročilým studentům obvykle vypíšu všechna písmena abecedy a postupně je vyškrtávám. Když studenti nejsou v hádání úspěšní, na tabuli se pomalu objevuje šibenice i s oběšencem. Pokud studenti slovo neuhodnou na určitý počet pokusů, oběšenci se podtrhne stolička a hra začíná nanovo.

49. Překlad vět

Výukový cíl: upevnění gramatických jevů a souvislostí
Nástroje: Google Slides / Google Docs

Překlad není v posledních desetiletích příliš vyhledávanou technikou pro výuku cizích jazyků. Ale jak se zdá, lingvisté ji v poslední době opakovaně obhajují. Opírají se přitom o studie v oblasti neurologie. Bez ohledu na trendy je podle mého názoru nepopiratelné, že pro některé studenty je překlad skutečně důležitým učebním kanálem. Nejčastěji to pozoruji u studetnů v seniorském věku, ale rozhodně nejen u nich.

Svým studentům dávám často na výběr, jak chtějí domácí úkol zpracovat (►choice board). Mohou na dané téma natočit audio, napsat text nebo mohou k tématu přeložit cca 10 až 15 vět z češtiny do cílového jazyka. Mnoho studentů volí překlad.

Zajímavou variací takového úkolu může být zpětný překlad. Během synchronní lekce naučte studenty užitečné fráze a vyzvěte je přitom ke zběžnému překladu frází do češtiny. Slova studentů si poznamenejte a později je využijte právě ke zpětnému překladu. Studenti tak budou svá vlastní slova zpětně překládat do cílového jazyka.

50. Deník sebereflexe

Výukový cíl: reflexe vlastního studijního procesu
Nástroje: Google Docs

Neopomenutelnou součástí vzdělávacího procesu je reflexe vlastního učení. Na reflexi se ve výuce často zapomíná. Troufnu si však říct, že její význam bude s narůstající varia-

bilitou výukových možností ještě růst. Student se potřebuje zorientovat v tom, co dělal, co se naučil, jak jeho učení vypadalo, co mu šlo, co mu nešlo apod. Pro studenty se specifickými poruchami učení jako je dyslexie či dysgrafie může mít takový deník sebereflexe opravdu velký význam. Stejně tak ale může být důležitý pro studenty s nějakým blokem vůči cizímu jazyku.

Klasický deník sebereflexe vypadá tak, že studenti na pobídku učitele do sešitu zapisují, jak se jim studuje, co se jim daří a nedaří. Mohou k tomu dostat konkrétní čas v rámci hodiny, nebo mohou tyto záznamy vypracovávat jako úkol doma. K sešitu má učitel přístup. Jednou za čas si sešit vezme k sobě a jednotlivé výstupy okomentuje. Častěji se tak bude zřejmě dít v rámci asynchronní výuky.

V digitální výuce lze sešit nahradit ►sdíleným dokumentem (např. Google Docs). Se studenty si domluvíte dny, případně týdny, kdy do sešitu budete nahlížet. Sešit tak slouží nejen k reflexi samotného výukového procesu, ale i ke komunikaci s učitelem.

Deník sebereflexe můžete rovněž využít nárazově a jednou za čas chtít po studentech zhodnocení delšího časového úseku. Veďte studenty k tomu, aby své zápisky psali alespoň z části v cílovém jazyce. Učte je využívat jednoduchý jazyk, dávejte jim návodné otázky.

51. Milé budoucí já

Výukový cíl: vyjádření přání; reflexe vlastního učení
Nástroje: Google Docs / Future Me

Dopis budoucímu já se dá využít hned několika způsoby. Můžete jeho prostřednictvím nechat studenty napsat cíle, jakých chtějí v daném časovém období dosáhnout. Můžete je také vyzvat, aby sami sobě napsali pravidla pro používání nějaké konkrétní vzdělávací aplikace, s níž začínají pracovat. Můžete jeho prostřednictvím ale rovněž procvičit gramatiku: Chtěl bych… / Rád bych… / Doufám, že budu… / Rád bych sám sobě dal tuto radu… / Doufám, že už nebudu…

Studenti dopis nemusejí posílat pouze svému budoucímu já, ale také fiktivně svým mentorům, svým spolužákům apod. Studentům můžete předpřipravit šablonu. Když zachováte náležitosti dopisu, jako je datum, místo, oslovení, struktura, závěr, rozloučení, zabijete několik much jednou ranou.

A jedna zajímavost na závěr. Na platformě ►futureme.org mohou studenti svůj dopis budoucímu já skutečně odeslat. Přijde mu jako e–mail ve zvolené datum.

Poslech

Největší výhodou digitálního prostředí je práce s autentickými materiály. Rozvoj poslechových dovedností se v tomto prostředí realizuje mnohem snaději, než kdybyste měli k dispozici pouze poslechy z učebnice.

52. Vybarvovací a malovací diktát

Výukový cíl: rozvoj poslechových dovedností, slovní zásoba
Nástroje: Google Slides / Charlala

Vybarvovací diktát neboli colouring dictation je jednoduchá, a přesto velmi účinná a oblíbená poslechová technika pro výuku nejen nejméně pokročilých studentů.

Funguje tak, že studentům do hodiny přinesete jakýkoliv obrázek k vybarvení. Může to být klasická omalovánka tematicky zaměřená na bydlení, jídlo, svět kolem nás, nakupování, město, školu apod. (snadno je vygooglíte). Stejně tak to ale mohou být jen samostatné tvary, čísla, předložky či speciální symboly. V synchronní hodině před samotnou aktivitou budete studenty muset naučit používat funkci ►psaní a malování na obrazovku. Je dobré jim ukázat, že si mohou volit barvy či tloušťku pera. A pak už začnete diktovat: Vybarvi ucho psa modře. / Vybarvi kolečko zeleně. / Vybarvi střechu domu červenou barvou.

Zrovna tak vyzkoušejte se studenty malovací diktát neboli drawing dictation. K této technice nepotřebujete předem chystat skutečně nic. Potřebujete pouze sadu dobře vymyšlených pobídek ke kreslení. Díky této aktivitě se trénuje orientace v prostoru: Na levé straně je dům, u domu je zahrada,

na střeše je komín. Můžete zkusit studentům nadiktovat celý komiks: Je 7:00 a pan Ježek právě vstává. Je 9:00 a pan ježek se obléká. Je 10:00 a paní Ježková právě cvičí. Je 14:00 a pan Ježek jde na poradu.

U těchto aktivit je důležité nezapomenout, že se jedná o poslech. Studentům tedy zbytečně neraďte prostřednictvím gest.

53. Voice over

Výukový cíl: poslech s porozuměním, storytelling
Nástroje: Screencast–O–Matic / Screencastify / EdPuzzle

Voice over je něco jako dabing, ale ne tak docela. Představte si následující situaci. Máte téma, které chcete se studenty probrat a chcete jim poslat video předem, aby studenti do hodiny přišli na téma již připravení. Video k tématu byste i našli, ale vaši studenti ještě nejsou tolik jazykově pokročilí, aby videu dobře rozuměli. A zde přichází ke slovu právě Voice over. V podstatě uděláte to, že video úplně ztišíte a vytvoříte k němu vlastní dabing či vlastní výklad.

Složitý jazyk zajímavých videí je celkem obecný problém. Pokud do hodiny přinesete příliš složité video, hodina se prakticky změní v luštění jeho jazyka. Studenti pak mají pocit, že poslech je něco absolutně nad jejich síly. Voice over vám dává možnost pracovat s jazykem, který studenti znají, ať už se jedná o gramatické jevy či slovní zásobu. Díky jednodušššímu jazyku lze vlastně z každého videa učinit třeba zajímavou lekci gramatiky. Stačí se držet jednoho gramatického tvaru, který ve videu zopakujete v různých podobách. Stejně tak ale můžete prostřednictvím techniky voice over svým studentům naservírovat celá vyprávění, cestopisy, reportáže, krátké

dokumenty či vysoce kvalitní krátké animované filmy.

Voice over mívá různé podoby. Může prakticky vypadat jako zjednodušený dabing či spíše jako výklad, nebo cokoli mezi tím. Můžete udělat i to, že video budete průběžně zastavovat a vždy okomentujete právě proběhnuvší úsek. Na konci jej můžete pustit studentům vcelku i s originálním zvukem.

Se synchronními studenty vyzkoušejte voice over naživo. Video jim periodicky pouštějte, zastavujte a komentujte přímo během hodiny. U asynchronních studentů oceníte funkci ►nahrávání obrazovky.

54. Nahrávání obrazovky

Výukový cíl: porozumění souvislému vyprávění
Nástroje: Screencast–O–Matic / Screencastify / Loom / Zoom

Nahrávání obrazovky je velmi užitečnou pomůckou pro zpřístupnění rozličného vizuálního obsahu. Díky němu studentům zprostředkujete velmi bohatý materiál. Můžete tímto způsobem se studenty realizovat ►picture talk či ►calendar talk, dodat zajímavým videím ►voice over. Představíte zajímavé techniky jako je ►elevator pitch, ►daily log a další.

Studentům také můžete nahrát návod k aplikacím, s nimiž pracujete.

K nahrávání obrazovky budete potřebovat specializované nástroje, jako je Screencast–O–Matic, Screencastify či Loom. Nástroje i v základní bezplatné verzi obvykle umožňují video natočit, uložit do počítače, na cloud, či nahrát na YouTube a se studenty pouze sdílet odkaz.

Pokud pracujete s videokonferenčním nástrojem, který má přímo zabudovanou funkci nahrávání obrazovky, můžete nahrávat vaše lekce se studenty (samozřejmě po domluvě). Lekci natočíte a studentům ji po ukončení vložíte do LMS. Tuto službu ocení studenti, kteří na skupinové lekci chyběli a nechtějí zameškat.Je ale určitým řešením také pro individuální studenty, kteří z nějakého důvodu lekci na poslední chvíli zruší. Těmto studentům můžete natočit krátké video s rychlým opakováním.

55. Digitální storytelling

Výukový cíl: storytelling, reálie
Nástroje: Screencast–O–Matic / Screencastify / Loom

Poté co jsme probrali ►voice over a ►nahrávání obrazovky je už jen malý krůček k digitálnímu storytellingu. Co je digitální storytelling? Základní definice říká, že digitální storytelling je vyprávění realizované prostřednictvím digitálních nástrojů. Místo pojmu digitální storytelling narazíte i na pojmy jako digitální esej či interaktivní vyprávění.

Takové vyprávění se uskuteční pomocí videa, může být ale rovněž poskládáno z různých komponentů, jako jsou obrázky, hudba, mluvené slovo, titulky. Takové digitální vyprávění trvá obvykle 2–10minut a věnuje se tématům, jako jsou osobní příběhy, historické události, příběhy vynálezů a teorií či zkušenosti z vnitřku komunity, v níž autor žije. Centrum pro digitální storytelling na univerzitě v Berkeley definovalo 7 principů, které by se měly zachovat, aby byl digitální storytelling kvalitní.

Jsou to:

- Autorovo stanovisko: Jaké je hlavní poselství vašeho vyprávění? Co chcete vyprávěním sdělit?

- Klíčová otázka: Jak zní klíčová otázka, která udržuje divákovu pozornost a bude zodpovězenana konci příběhu?

- Emotivní obsah: I vážná témata potřebují ožít v osobním vyprávění a vtáhnout diváky do děje. Jak můžeteemotivně oživit právě to vaše vyprávění?

- Dejte příběhu hlas: Váš hlas je to, co celé vyprávění zosobňuje. Vyprávějte svůj příběh svým hlasem.

- Síla hudebního doprovodu: Hudba podpoří a vyšperkuje váš příběh. Jakou hudbu zvolíte?

- Úspornost: Vytvořte obsah, který diváka pohltí, nikoli zahltí. Šetřete slovy, obrázky i délkou vyprávění.

- Udávejte rytmus: Stejně jako každé jiné vyprávěni, i digitální vyprávění potřebuje svůj rytmus. Jsou ve vašem vyprávění úseky dramatické i méně dramatické?

V rámci těchto pravidel se však kreativitě již žádné mezenekladou. To je pro jazykové učitele velmi dobrá zpráva. Příklady najdete na ►jejich webu.

56. Písničky

Výukový cíl: komplexní práce s oblíbenými písničkami
Nástroje: LyricsTraining; YouTube; Google Slides; EdPuzzle / Nearpod

Chcete v hodinách využít písničky, ale nevíte jak? Velmi užitečná pro vás bude aplikace LyricsTraining. Je to databáze známých písní a zároveň nástroj, který vám pomůže z písní vytvořit kvízy.

Přímo v aplikaci můžete společně se studenty doplňovat slova (tj. write mode), ale také volit z několika nabídnutých slov (tj. choice mode). Aplikace ale umožňuje rovněž zásahy do textu písně, který si lze následně vytisknout či uložit v pdf. Svým studentům takto v textu vynecháte konkrétní slova.

Funkce aplikace můžete ale rozšířit o další aktivity. Následující techniky využijete nezávisle na aplikaci či obsahu písně.

- Diktát textu písně: Hodí se jako follow-up k práci s textem písně. Funguje tak, že studentům nadiktujete část textu písně. Studenti si potom mohou správnost svého písemného projevu opět ověřit při poslechu.

- Analysis scavenger hunt: Necháte studenty v textu během poslechu hledat slovesa, přítomný čas prostý apod. Necháte je spočítat slova či najít slova dle zadaných kritérií. Může to vypadat třeba takto: Najdi pět sloves. / Napiš poslední slovo třetí věty. / Vyhledej přítomný čas prostý. / Napiš, kolikrát se v textu objeví konkrétní slovo. Část můžete realizovat prostřednictvím poslechu, část jako četbu textu.

Hodilo by se vám pracovat jen s úseky YouTube videí, ale nechcete se během lekcí zdržovat jejich vyhledáváním? Využijte k přípravě Google Slides. Tento nástroj umožňuje YouTube videa vkládat buď celá či jen zvolené úseky (Formát – Možnosti formátu). Studentům navíc hned vedle vloženého videa můžete napsat instrukce k samostatné práci na doma či v breakout rooms.

Zajímavé kvízy vytvoříte také pomocí aplikací EdPuzzle či Nearpod.

57. Obrázky

Výukový cíl: příprava k poslechu či čtení
Nástroje: Google Slides

Ať už jste pro studenty připravili jakoukoli poslechovou aktivitu, je dobré, aby jí předcházela příprava.

Ta může vypadat tak, že studenty necháte popsat obrázek k tématu. Obrázek částečně zakryjte, aby studenti museli jeho obsah a tedy téma hádat. Můžete ale také studentům sdělit téma poslechu a požádat každého o několik otázek či vět, které je k tématu napadají. Nebo sami sepište 3–5 otázek, na které byste od studentů rádi dostali odpověď. Například: O čem, myslíš, že bude tento klip?

Studentům třeba také napište pár slov k tématu a nechte je téma hádat. Připravte jim malý úkol v podobě slovosledu ve větě či pořadí vět v textu, anebo připravte pár fotografií a nechte studenty uhádnout, co mají společného. To všechno vám pomůže aktivitu otevřít a studenty na ni vhodně naladit.

58. Extenzivní poslech

Výukový cíl: poslech pro radost
Nástroje: Vocaroo / virtuální nástěnka Padlet / videoboard FlipGrid

Stejně jako čtení, tak i poslechové aktivity lze rozdělit na extenzivní a intenzivní.

Jako intenzivní poslech lze označit většinu výše zmíněných aktivit. Extenzivní poslech naproti tomu nemíří na porozumění detailním informacím. Jde o poslech pro poslech samotný, poslech pro radost. Takovou funkci velmi často plní písničky, seriály, oblíbené filmy či mluvené slovo do ucha neboli podcasty.

Vaše role je v tomto úkolu spíše poradenská. Studenty podpoříte tím, že jim doporučíte vhodné, tedy srozumitelné a zajímavé zdroje. Můžete studentům vyhlásit výzvu typu: Poslouchejte tento týden každý den 20 minut nebo 120 minut celkem.

Poraďte jim, že je pro takový poslech vhodné vybírat si příběhy a písničky dobře známé či oblíbené, že ze začátku pomůže volit příběhy s titulky apod. Poraďte jim také, co je naopak pro extenzivní poslech nevhodné. Například, že je zbytečné přehnaně vyhledávat neznámá slova ve slovníku, zaseknout se když něčemu nerozumí atd.

Vaše funkce je ale také motivační. Vysvětlete studentům, proč je fajn naučit se v cizím jazyce poslouchat pro radost, uskutečněte mezi studenty ►anketu, kolik toho zhlédnou či naposlouchají během jednoho týdně. Jinými slovy, ukažte jim, že poslech pro radost má velkou sílu a s pokroky v jazyce úzce souvisí.

59. Stínování

Výukový cíl: nácvik souvislé řeči, nácvik výslovnosti a intonace
Nástroje: YouTube

Stínování neboli shadowing spočívá v poslouchání a bezprostředním opakování slyšeného. Jak na to? Vyberte filmový či hudební klip podle svého gusta. Hodí se volit klipy, ke kterým mají studenti nějaký vztah, např. Harry Potter, populární písně, oblíbený seriál apod.

Hledejte klipy doplněné o titulky. Poslechněte větu, klip zastavte a nechte studenty titulky přečíst. Klip by neměl být příliš dlouhý, 1–2 minuty stačí. Nemusíte číst všechny titulky, stačí jen vybrané úseky. Jakmile pročtete vybrané úseky, vraťte se na začátek a zkuste to samé bez titulků. Jakmile dokončíte opakování frází bez titulků, přichází konečně na řadu samotné stínování. Nechte klip běžet a vyzvěte studenty, aby po interpretech opakovali v rychlém sledu. Skoro jako by simultánně tlumočili. Pokud studenti nestíhají, můžete klip zastavovat. Stínovat může celá třída naráz, nebo se studenti mohou střídat.

Technika učí studenty aktivně naslouchat a reprodukovat slyšené. Kromě toho ale také servíruje celé věty k zapamatování. Tuto techniku v synchronní hodině natrénujte a další shadowing nechte na doma.

60. Užitečné fráze

Výukový cíl: zapamatováníužitečných frází
Nástroje: Quizlet / Anki

Naučit studenty užitečné fráze je nutnost. Už jen takový třídní jazyk je velmi praktická záležitost. Pomůže vám hodinu vést z mnohem větší části v cílovém jazyce a studentům umožní v cílovém jazyce komunikovat s vámi i se spolužáky. Jednou za čas se vyplatí tomu věnovat část lekce. Studentům vždy vysvětlete, jakou to má pro ně hodnotu. Ta nemusí být vždy na první pohled zřejmá.

Pokud ale mluvíme o užitečných frázích, máme tím na mysli nejen třídní jazyk, ale i běžné konverzační obraty či cestovatelské fráze. Pokud učíte jazyk pro specifické účely, budou se studentům hodit fráze z jejich oboru, tedy fráze lékařské, právnické, obchodní apod.

V rámci synchronní hodiny je můžete rytmizovat. Také je můžete drilovat, to je opakovat nahlas či potichu, „teď jen ženy, teď jen muži“, hlasem Darth Vadera či Sarumana apod. V rámci asynchronního vedení můžete studenty odkázat na YouTube či sami video s užitečnými frázemi vytvořit. Studentům můžete rovněž vytvořit sadu ►flashkaret s užitečnými frázemi v aplikacích, jako je třeba Quizlet.

61. Doplňovací cvičení

Výukový cíl: porozumění textu, cvičení v gramatice
Nástroje: LyricsTraining / Live Worksheets / Learning Apps / Edu Games

Potřebujete aktivitu pro nácvik porozumění detailům? Vyzkoušejte různé podoby gap–fill čili doplňování chybějících slov. V klasických učebnicích cizích jazyků najdete standardně tzv. open cloze, což je varianta, kdy v textu chybí slovo, které má student doplnit z kontextu či na základě poslechu. Anebo tzv. multiple choice, kdy v textu opět chybí slovo, ale student má na výběr z několika možností (a, b, c, d) a správnou možnost má za úkol zaškrtnout.

Tyto aktivity se hodí, pokud chcete se studenty procvičovat porozumění číslům, veličinám, množství a dalším detailům. Hodit se vám budou třeba pro poslech receptů, sportovních reportáží, životopisných informací apod.

Pokud máte k dispozici přepis videa, máte vyhráno. Pokud je přepis k dispozici u YouTube videí, stáhněte si jej rozkliknutím tří teček pod videem. Přepisy, a dokonce i hotové gap–fill úkoly si můžete vytisknout také z LyricsTraining. S kvízy a doplňovačkami vám pomůžou platformy Live Worksheets, Learning Apps a Edu Games.

Pokud přepis k dispozici nemáte, můžete to hacknout. Já k tvorbě transkriptů z videí používám Google Docs, který má v sobě zabudovaný nástroj pro hlasové zadávání. Ten jsem mimo jiné použila také při psaní této knihy. Celou jsem ji nejprve nadiktovala a teprve poté upravila do čitelné textové podoby. Návod k použití hlasového zadávání snadno najdete na YouTube.

62. V jakém pořadí se to odehrálo?

Výukový cíl: storytelling
Nástroje: Google Slides / Jamboard

Pokud máte k dispozici přepis videa, můžete s ním vyzkoušet řadu dalších aktivit. Rozdělte jej například na šest a více částí a zadejte studentům, aby dle poslechu text opět správně poskládali.

Pokud přepis nemáte, můžete to hacknout (►doplňovací cvičení), nebo si místo toho načrtnout jednoduché obrázky, uvést klíčová slova a nechat studenty hádat, v jakém pořadí se jednotlivé obrázky a klíčová slova objevily. Můžete také uvést jména a nechat studenty hádat, v jakém pořadí se v poslechu objevili tito lidé. Velmi dobrou službu vám v úkolech, které rozvíjejí intenzivní poslech, udělá časová osa či šablona pro komiks.

Úkol zadejte studentům v synchronní lekci či jako práci na doma v asynchronní části výuky.

63. Kdo to udělal?

Výukový cíl: tvorba otázek, storytelling
Nástroje: Google Slides

Tato aktivita rozvíjí porozumění slovesům. Nejprve představte slovesa z videa či audia prostřednictvím obrázků, pomocí gestči celkové tělesné odezvy. Skvělé je mít vizuální materiál, který studentům s porozuměním a plněním úkolů pomůže. Můžete využít video samotné a zastavovat jej na vybraných místech, můžete si také udělat print screen videa či si předem nafotit sérii fotografií přímo v terénu.

S méně pokročilými studenty zkuste celou dobu hovořit v přítomném čase: Co dělá na videu žena s krátkými vlasy? / Jedna z postav řídí auto. Která? S pokročilejšími studenty se pusťte do minulého času či složitějšího popisu děje: Kdo to udělal? / Co se dělo, když... apod.

Pro asynchronní studenty využijte autentické materiály či nahrajte vlastní video pomocí nástroje na ►nahrávání obrazovky.

64. Rolová hra

Výukový cíl: nácvik souvislé řeči; interview
Nástroje: Breakout Rooms

Rolová hra v jazykových hodinách funguje, když necháte studenty předem se do postav dobře vžít. V příběhu, který se studenty shlédnete či vyslechnete, můžete začít tím, že postavy nejprve trochu zanalyzujete a necháte studenty, aby je popsali jak vzhledově, tak charakterově. Pro více postav pošlete studenty ve dvojicích do ►breakout rooms.

Nechte studenty analyzovat ty postavy, které po nich budete chtít následně představovat v rolové hře. Poté nechte studenty stát se danou postavou a ještě než začnete dramatizaci samotnou, pokládejte jim v jejich roli otázky. Můžete dokonce vyzkoušet něco jako rádiové interview. Tato fáze studentům pomůže, aby se nad svou postavou a její rolí v příběhu skutečně zamysleli. Poté se můžete ještě pověnovat jazyku: drilovat, parafrázovat, domýšlet, jak to bylo dál apod. A teprve potom započnete jakoukoli dramatizaci. V synchronní hodině můžete studenty opět poslat do breakout rooms.

Byť je to k nevíře, rolovou hru lze využít i asynchronně. Jakmile studentům dostatečně dopřejete, aby se vžili do role, vyzvěte je, aby svůj výstup nahráli na audio či video doma. Poraďte jim, ať zapojí děti, vnoučata, manžela. Dramatičtěji nadaní studenti zvládnout dvoj- i trojroli bez pomoci.

65. Zahraniční hosté

Výukový cíl: schopnost komunikovat s cizincem
Nástroje: Skype in the Classroom / Boomalang / The Mixxer / Tandem

Online prostředí vyzývá k experimentům, které v běžné offline výuce buď možné nejsou nebo vám zatím nepřišly na mysl. Jedním takovým experimentem je zahraniční host.

Začněte jednoduše tím, že oslovíte své kamarády a známé z cest a poprosíte je, zda by vašim studentům nenatočili videopozdrav s drobným úkolem. Kolem tohoto úkolu můžete uspořádat několik týdnů výuky. Já jsem takto jednou pozvala do hodiny kamarádku Gabrielu z Indonésie, která byla před lety v České republice a oblíbila si české jídlo. Když mi jednou napsala, zda bych jí neposlala recept na svíčkovou, poprosila jsem ji o video, ve kterém se představila a o recept požádala mé studenty. Studenti zareagovali nadšeně. Chtěli se o Gabriele dozvědět více. Ona jim pak ještě týden odpovídala na dotazy.

Kromě kamarádů a známých můžete do svých online lekcí přivést experta na nějakou oblast. Zkuste hledat na webu ►Skype in the Classroom.

Nebo se domluvte na komunikační výměně. ►The Mixxer či ►Tandem jsou platformy, kde si studenti sami mohou najít parťáka pro komunikační výměnu.

Pokud chcete experiment posunout ještě o jeden level dál a máte k tomu finanční prostředky, pošlete studenty jednou za čas na portál ►Boomalang a nechte je zde konverzovat s rodilým mluvčím. Portál je vytvořen tak, abyste po ukončení takové konverzace dostali přístup k nahrávce svého studenta. Společně můžete celou zkušenost reflektovat.

Mluvení

Jak rozmluvit studenta v digitálním prostředí? Mám za to, že to půjde ještě o něco snadněji než v offline výuce. K ruce máte technologie pro audio a video nahrávky, virtuální a rozšířenou realitu a další velmi zajímavý audiovizuální obsah. Pojďme se podívat, co všechno s ním lze realizovat.

66. Brainstorming

Výukový cíl: brainstorming nápadů či slovní zásoby
Nástroje: slovíčka Google Slides / Mentimeter; nápady Google Slides / Padlet / Flipgrid

Brainstorming neboli bouře mozků či o něco volněji burza nápadů, je technika, jež původně vznikla na půdě reklamního průmyslu. Měla kreativcům pomáhat v procesu vymýšlení reklamy. Postupně se ale uchytila i v jiných odvětvích včetně výuky cizích jazyků.

Brainstorming je postaven na myšlence, že je třeba oddělit vymýšlení nápadů od jejich kritické reflexe. Dělí se tedy na dvě fáze. První je kreativní a spontánní, druhá fáze je racionální a logická. Každá z fází brainstromingu má svá jasně daná pravidla.

V první fázi je důležité nechat studenty říci cokoli, co je právě napadne. Tato první fáze nemá podobu diskuze. Učitel nápady nekomentuje, nehodnotí, ani nekritizuje. De facto nápady a poznatky studentů pouze zapisuje. Zapisovat ale nemusí dokonce pouze učitel. V online prostoru mohou nápady psát na virtuální tabuli sami studenti.

Použijte například následující náměty:

- Dneska budeme probírat…. Co víte k tomuto tématu?
- Jaký je největší problém, který řeší studenti angličtiny?
- Kam byste cestovali, kdybyste se chtěli zlepšit v angličtině?
- Chcete začít anglicky číst. Co uděláte?
- Jak se tvoří wh-otázka v angličtině?

Teprve v druhé fázi probíhá kritické zhodnocení poznatků a jejich korekce.

Brainstorming využijete jako úvod do aktivity či v jejím závěru. Pro asynchronní brainstorming se vám budou hodit aplikace Mentimeter (►anketa) či Flipgrid (►videoboard).

67. Řízená diskuze

Výukový cíl: otázky a odpovědi, argumentace, sdílení
Nástroje: videokonference a Google Slides; LMS / sociální sítě

Řízená diskuze je mezi učiteli dosti oblíbená výuková technika. Aby ovšem nesklouzla k plytkému žvanění bez cíle, je třeba dodržet několik zásad.

V první řadě je třeba vědět, kam míříte. Chcete realizovat výměnu názorů, nebo chcete po studentech, aby sdíleli zkušenost, vysvětlili určité téma, shrnuli téma, souhlasili či nesouhlasili s tématem? Za druhé mějte předem připravené zajímavé dotazy. Zkuste se do studenta vžít a představit si, jaké dotazy by rád dostal.

Pokud učíte synchronně, napište pár dotazů na virtuální tabuli či si je předem připravte v Google Slides. Nebudete je

muset studentům zbytečně opakovat. U skupinových kurzů zase dávejte pozor, aby se každý dostal ke slovu. V online hodinách se student ztratí z dohledu snadněji než v offline hodinách.

Řízená diskuze můžeku podivu probíhat i v rámci asynchronní výuky. Asynchronní diskuse realizujte na sociálních sítích, ve Streamu v Google Classroom či pomocí ►videoboardu Flipgrid. Velmi zde oceníte možnost ►audiokomentářů.

68. Audiovýzva

Výukový cíl: nácvik mluvené řeči, poslech svého hlasu, reflexe vlastního projevu
Nástroje: Vocaroo / Talk and Comment

Audiovýzva je jedna z největších vychytávek, které online výuka nabízí. Naučte své studenty vytvářet audio výstupy z úkolů a uvidíte, jak velké začnou dělat pokroky.

Audiovýzva může vypadat tak, že studentům zadáte jednoduchý úkol, např. jim položíte jednoduchou otázku. Případně si z výše uvedených výukových technik vyberete nějaký komplexnější úkol a požádáte studenty, aby úkol nezpracovávali písemně, nýbrž jako audio nahrávku.

Velmi pravděpodobně budete muset studenty naučit, jak audio nahrávku vytvořit. Natočte jim vlastní návod, ve kterém popíšete či demonstrativně ukážete, jak pracovat s nástroji jako je Voice Space, Talk & Comment či jiným. Stejně jako pro vás i pro studenta je mnohem výhodnější nahrávat audio nahrávky ne na svůj počítač, ale na vzdálený cloud, ke kterému se jednoduše dostanete prostřednictvím odkazu vloženého do vašeho LMS.

Nicméně, někteří studenti mohou preferovat práci s nahrávacím zařízením na svém počítači či mobilním telefonu. Respektujte to a dejte jim možnost poslat vám mp3 nahrávku.

69. Videovýzva

Výukový cíl: nácvik mluvené řeči, poslech svého hlasu, reflexe vlastního projevu
Nástroje: videa natáčená chytrým telefonem; Flipgrid

Videovýzva se na první pohled může zdát být alternativou k audio výzvě. Ve skutečnosti je to ale úplně jiná kategorie. K audionahrávce své studenty snadno přemluvíte, byť již dosáhli seniorského věku. Na videonahrávku se ale nemusí cítit připraven ani zkušený a s technikou zdatný třicátník.

Video nahrávání a zejména selfie videa jsou obecně mnohem více vnímána jako zásah do soukromí, proto studenty do video nahrávek rozhodně nenuťte. Pokud se vám však podaří studenty pro natáčení videí nadchnout, dostanete do rukou další úžasný výukový nástroj.

Videonahrávku lze zpočátku zadat jako úkol v rámci ►choice board. Zadejte úkol, v němž studenti nemusejí natáčet sebe, nýbrž svět kolem. Studenti například mohou udělat malou expedici po své zahradě, natočit postup výroby, recept. Teprve poté jim nabídněte možnost natáčet zmíněná selfie videa. Ta se mohou hodit k tvorbě ►videokomentářů, sdílení názorů v rámci ►řízené diskuze či pro ►rolové hry.

Pro natáčení videí se mi nejvíce osvědčily nástroje pro ►nahrávání obrazovky. Osvědčilo se mi také natáčení na vlastní mobilní telefon a poté vložení videa do LMS. Pokud se vám natáčení videí se studenty osvědčí, doporučuji vyzkoušet aplikaci Flipgrid, která je aktuálně špičkou v tomto oboru.

70. Popište do detailů

Výukový cíl: popis předmětů, míst, událostí; reálie
Nástroje: ARVR Google / Google Arts & Culture

Využijte toho, že digitální prostředí nabízí kromě obrázků také 3D modely a aplikace pro rozšířenou realitu. Na webech ►arvr.google.com či ►Google Arts & Culture najdete anatomické modely, modely aut, technologické vynálezy, ale i známá umělecká díla, sochy či modely Leonarda da Vinciho.

S 3D modely můžete zacházet úplně stejně jako s opravdovými předměty. Můžete třeba vyzvat studenty, aby předmět jímž pomalu otáčíte, popsali do nejmenších detailů. Takový úkol bude vhodný nejen pro studenty, kteří potřebují cizí jazyk pro specifické účely, ale může být zajímavým ozvláštněním, zejména pokud se zabýváte nějakým tématem už déle.

Stejně tak můžete studenty přivést do nějakého známého kulturního prostoru, nechat je porozhlédnout se kolem a popsat do detailů, co vidí. Já jsem takto svoji studentku, která se věnuje divadlu, vzala do velkých divadelních sálů po světě a nechala jsem ji vyhmatívat vhodný jazyk, kterým by mohla o divadelním prostoru mluvit.

71. Movie talk

Výukový cíl: nácvik souvislé řeči, storytelling
Nástroje: YouTube / EdPuzzle / Nearpod

Stejně jako několik následujících výukových technik je i movie talk výukovou technikou přístupu zvaného Teaching proficiency through reading and storytelling (TPRS). Tento přístup se v poslední době rozšířil zejména mezi učiteli španělštiny a francouzštiny v USA. Sama ho shledávám velmi inspirativním i pro další jazyky.

V tomto přístupu jde o jednoduchý princip. Učitel používá různé názorné prostředky a gesta, jejichž prostřednictvím usnadňuje studentům porozumění. Zároveň pracuje s jednoduchým jazykem, kterému studenti rozumějí. Snaží se vyhledávat a používat takové prostředky, aby jim studenti nejen rozuměli, ale také aby je sami mohli ihned použít. Tento přístup nepoužívá složitou gramatiku, ani složitou slovní zásobu. V tomto přístupu jde učiteli zejména o to, aby byl student schopen se rychle a snadno sám vyjadřovat v souvislých větách.

Konkrétně movie talk je technika, která hledá cesty k zajímavému obsahu prostřednictvím videí. Může se jednat o krátký animovaný film (jichž je mimochodem plný YouTube). Může se také jednat o zajímavou reklamu, krátký dokument či část filmu, který studenti znají. Může jít o reportáž o známé osobnosti, část koncertu studentského idola apod.

Učitel pracuje s filmovým klipem pomocí techniky ►voice over. Film ztiší, projíždí jej kousek po kousku a jednotlivé části jednoduchým jazykem komentuje. Může popisovat, co která postava dělá, co se právě ve filmu odehrálo, co jak daný člověk zamýšlel apod. Nejprve film komentuje učitel, poté

film znovu pustí celý i se zvukem. Nakonec nechá učitel filmový klip okomentovat samotnými studenty. Celý proces je většinou tak návodný, že jsou studenti jsou skutečně schopni učitelovu řeč zopakovat či dokonce rozvinout.

72. Calendar talk

Výukový cíl: popis denní rutiny i mimořádných událostí, storytelling
Nástroje: Google Slides

Výuková technika calendar talk je založena na podobném principu jako movie talk. Tentokrát však do hodiny přinesete kalendář. Může se jednat o jednoduchý template, který si stáhnete z internetu, můžete ale využít také svůj Google kalendář a mluvit skutečně o svém denním či týdenním harmonogramu. Můžete rovněž přinést svůj papírový diář či jednotlivé části diáře nafotit.

Prostřednictvím techniky calendar talk ukažte svým studentům, jakým způsobem mohou mluvit o svém časovém rozvrhu či svých rutinách. Ukažte jim, jak mohou jednoduše mluvit o jednotlivých dnech, týdnech či větších celcích jako je měsíc, čtvrtletí či celý rok. Ukažte jim, jak se dá jednoduše mluvit o minulosti, přítomnosti a budoucnosti, jaké použít předložky. Pokud použijete dostatečně jednoduchý jazyk, studenti budou ihned schopni bez větších problémů hovořit o svém kalendáři.

Asynchronním studentům prostřednictvím nástrojů pro ►nahrávání obrazovky vytvořte video. Synchronní studenty vyzvěte, aby s vámi na společném kalendáři pracovali prostřednictvím nástroje ►psaní na obrazovku. Mohou například společně vyplňovat jeden kalendář, poté se odebrat do

menších skupinek (►breakout rooms) a zde své týdenní rozvrhy prodiskutovat.

73. Book talk

Výukový cíl: popis knihy, názor na knihu; popis přebalu, postav, děje; recenze knihy
Nástroje: Google Slides

Pokud se studenty čtete společnou knihu či je vedete k tomu, aby četli každý knihu dle svého výběru, nechte se inspirovat a jednou za čas uskutečněte tzv. book talk.

To vlastně znamená, že si studenti přinesou do lekce knihy, které právě čtou, a povyprávějí o nich. Mohou pohovořit o ději knihy, povyprávět o autorovi. Mohou se zaměřit na titulní stranu knihy a popsat její detaily. Mohou popsat jednotlivé postavy, čas a místo děje, žánr knihy apod.

Studentům budete zpočátku potřebovat daný book talk namodelovat. To znamená, že i vy si do lekce přineste svou vlastní knihu, vyberte téma, o kterém budete chtít mluvit a začněte. Nejprve o knize pohovořte vy a teprve poté vyzvěte studenty, aby i oni v několika bodech pohovořili o svých knihách. Asynchronní studenti mohou svůj book talk natočit na audio či dokonce video.

74. Pop culture talk

Výukový cíl: popis vzhledu, charakteru, role play, storytelling
Nástroje: YouTube / Google Slides

Pop culture talk je obdoba výše zmíněných technik. Pop culture talk se vám bude hodit, pokud pracujete s reáliemi země, jejíž jazyk učíte. Můžete do hodiny přinést fotografie známých osobností, zpěváků, herců, politiků, sportovců apod. Můžete pohovořit o tom, kdo tito lidé jsou, popsat jejich vzhled, co mají na sobě a jakou mají nejspíš povahu.

Můžete studenty nechat se do těchto postav vžít a jejich prostřednictvím uskutečnit rozhovor či jiný typ ►rolové hry. Můžete také rozvinout příběh nějaké konkrétní písně, básně či filmu. Můžete na pop culture talku vystavět celou hodinu.

75. Picture talk

Výukový cíl: popis obrázku
Nástroje: Google Slides

Pokud jste právě dočetli popis výukových technik jako movie talk, calendar talk, book talk či pop culture talk, určitě dovedete odhadnout, o čem bude picture talk.

Ve výukové technice picture talk jde o to přinést do hodiny obrázek či sérii obrázků, které mluví samy za sebe. Může jít o dobové fotografie, k nimž mají studenti vztah. Může to být fotografie jejich města, školy, dobová fotografie důležitých událostí z dějin nebo fotografie, která vyjadřuje nějaký příběh. Můžete také nafotit sérii fotografií k tématu, které právě probíráte.

Poté zkuste analyzovat fotografii z vizuálního hlediska. Popište jednotlivé prvky fotografie, jako jsou postavy, jejich umístění, barvy, detaily. Používejte příslovečná určení místa jako nalevo, napravo, nahoře, dole. Vyprávějte příběh, který fotografie naznačuje a studenty poté vyzvěte, aby daný příběh převyprávěli svými vlastními slovy. Nechte studenty spekulovat o příběhu, který za fotografií stojí.

Zajímavou alternativou může být místo fotografie přinést mapu, bankovku, minci, známku, plakát nebo jiný předmět, který vám pomůže rozvinout vyprávění. Asynchronním studentům jej nahrajte na video. Držte se těchto 7 principů ►digitálního storytellingu.

76. StoryAsking

Výukový cíl: otázky a odpovědi, spekulování, storytelling
Nástroje: Google Slides

StoryAsking je výuková technika, která zapojuje studenty aktivně do tvorby příběhu. Jde o to, že společně se studenty daný příběh teprve zkusíte vytvořit. Můžete mít v hlavě nějaký základ, např. kde nebo kdy by se měl příběh odehrávat. Můžete mít v hlavě i určitou osu příběhu. K tomu je dobré přinést si do hodiny nějaký základní template pro komiks a v něm mít už nějaké postavy. Jde však o to mít příběh nedokončený a studenty vtáhnout do procesu tvoření.

Studentům tedy místo vyprávění pokládejte otázky: „Tohle je Charlie. Charlie jde ráno do... kam můžejít ráno Charlie?“ A studenti navrhují: „...do školy, ...do práce, ... do obchodu“ atd. Další otázka zní: „V obchodě se něco stane… co se stane?“ A studenti opět navrhují: „...Charlie nakoupí, ...ukrad–

ne, ...sebere, ...pomůže" apod. „Charlie poté nasedne do auta a odjede. Charlie odjede…?" Studenti: „...domů, ...do vězení, ...do lupičského doupěte."

Tímto způsobem učíte studenty aktivně pracovat s gramatikou i slovní zásobou. Potřebujete mít připravené návodné otázky, ale vlastně jsou to studenti, kdo příběh tvoří. Celou dobu přitom můžete detaily dokreslovat do komiksu, který můžete se studenty sdílet na virtuální tabuli. Nebo ještě lépe, o náčrt komiksu poproste jednoho ze studentů. A když je potom komiks hotový, můžete požádat jiného studenta, aby celý příběh znovu převyprávěl. Tato aktivita je vhodná výhradně do synchronních hodin.

77. Myslím si… Co je to?

Výukový cíl: zapamatování si důležitých obratů
Nástroje: videokonference Zoom / MS Teams / Google Meet

Myslím si nějakou věc. / Myslím si nějakou zemi. / Myslím si nějaké místo. Co to je? – Toto je velmi interaktivní hra, která potrénuje studenty v kladení otázek.

Vyberte si zemi, o které se zrovna bavíte, konkrétní místo nebo věc a nechte studenty, aby se dotázali na podrobnosti. Studenti mohou pokládat jak otevřené, tak uzavřené otázky. Otevřené otázky jsou takové otázky, na které jim odpovíte celou větou, na uzavřené otázky odpovíte pouze ANO/NE. Je úplně na vás, jakým způsobem si hru nastavíte. Řiďte se podle toho, co zrovna se studenty potřebujete trénovat.

S asynchronními studenty hru trošku obměňte. Můžete ji hrát ve stylu deskové hry Time's up. To znamená, že studentům popíšete několik osobností či míst, přičemž jim dáte

takové indicie, které jim skutečně napoví. Úkolem studentů bude nejen postavu či místo uhodnout, ale rovněž mohou připravit podobnou hádanku pro vás.

Veďte studenty k nahrávání vlastního hlasu (►audiovýzva) prostřednictvím aplikací Voice Spice či jiného nástroje pro audio nahrávky.

78. Kdo jsem?

Výukový cíl: zapamatování si důležitých obratů
Nástroje: videokonference Zoom / MS Teams / Google Meet

Kdo jsem? je zábavná hra do synchronních hodin. Její princip je jednoduchý. Myslíte si nějakou osobnost a studenti se prostřednictvím uzavřených otázek snaží zjistit, kdo jste. Otázky musí být pokládány tak, aby na ně šlo odpovědět pouze ANO/NE. Mohou znít následovně: Jsi muž? / Jsi ještě naživu? / Bydlíš v České republice? / Bydlíš v Americe? / Jsi zpěvák? / Jsi herec? / Jsi politik? / Jsi mladý? / Jsi blonďatý? / Máš děti? / Máš ženu? / Hrál jsi ve filmu…? Je fajn, když si poté se studenty roli vyměníte.

Hru lze hrát ve dvojicích i ve skupině. Studentům pošlete jména jednotlivých osobností v soukromém chatu. Anebo je nechte vymyslet vlastní osobnosti.

Hru lze obměnit. Můžete ji hrát se zvířaty (Máš srst? / Žiješ na souši? / Jíš maso?). S knižními či filmovými hrdiny (Byl jsi zavražděn? / Píšeš si po večerech deník? / Máš na čele jizvu ve tvaru blesku?). Nebo s lidmi z vaší obce či školy (Mluvíš anglicky? / Učíš angličtinu? Jsi naše učitelka?)

79. Já jsem zapomněl, jak se to dělá

Výukový cíl: popis děje, sdílení zkušeností
Nástroje: Google Slides

Jak přivést studenty k tomu, aby vám popsali nějaký proces od A do Z? Řekněme, že se se studenty bavíte o receptech či o přípravě kávy. Téma hodiny ale může znít také: Jak si zažádat o víza. / Co všechno vás čeká na letišti. / Jak používat videokonferenční nástroj.

Studentům potom řekněte, že jste věděli, jak se to dělá, ale bohužel jste to zapomněli. Přeci jen si ale nějaké útržky pamatujete: Nejprve se připraví konvice, ale co dál? / Přijde se na letiště, ale co pak? / Zapne se videokonferenční nástroj, a pak?

Méně pokročilé synchronní studenty podpoříte tím, že jim celý postup nejprve popíšete a teprve na konci řeknete, že jste jej zapomněli. Aktivitu lze synchronně realizovat jako skupinovou práci, případně jako práci ve dvojicích (►breakout rooms). Asynchronním studentům celý postup prvně natočte na audio nebo video a studenty vyzvěte, aby vám celý postup zopakovali vlastními slovy.

80. Co budu potřebovat?

Výukový cíl: popis děje, sdílení zkušeností
Nástroje: Google Slides

Tato aktivita je trochu podobná aktivitě předchozí. Akorát s tím rozdílem, že tentokrát studenti nepopisují proces, nýbrž brainstromují slovíčka ke zvolenému tématu.

Se studenty například probíráte téma odjezd na dovolenou. Aktivita vám pomůže jako úvod do tématu, ale i v jeho průběhu. Uveďte ji slovy: Odjíždím na dovolenou do Skotska. Co si budu potřebovat zabalit? Můžete si na ►virtuální tabuli skutečně připravit obrázek kufru a vyzvat studenty, aby vám do kufru naskládali předměty či slovíčka (►malování a psaní na obrazovku). Společně můžete rozebrat, co vy osobně budete a nebudete potřebovat v kufru na cestu do Skotska. Dotknout se můžete tématu počasí i cestování. Následně můžete studenty poslat ve dvojicích do ►breakout rooms a nechat je prodiskutovat jejich vlastní vybavení kufru na cestu do vysněné destinace.

Úplně stejný postup uskutečníte také při probírání tématu vaření. Aktivitu uvedete slovy: Chystám se vařit svíčkovou. Co k tomu budu potřebovat? Studenti mohou sepsat nákupní seznam či symbolicky naházet suroviny do hrnce. Nakonec můžete zopakovat třeba i celý recept.

Asynchronním studentům natočte video, jak se balíte na prázdniny či jak vaříte. Následně je vyzvěte, aby i oni sdíleli své vlastní zkušenosti s balením na prázdniny či svou aktivitou v kuchyni. Mohou o tom natočit audio či video.

81. Not-to-do list

Výukový cíl: plánování, vyjádření záporu
Nástroje: Google Slides

►To-do list už jsme v této publikaci zmiňovali. Studenti je zřejmě budou znát mnohem lépe než tuto jejich protiváhu. Takzvaný not-to-do list je totiž seznam věcí, které nestojí za

náš čas. Mohly to být věci, kterými přehnaně prokrastinujeme, mohly by to být záležitosti, kterými se cítíme zbytečně svázáni. Mohou to být stresory, návyky či zlozvyky.

Studentům můžete téma uvést tím, že jim nasdílíte svůj vlastní aktuální not-to-do list. Rozhodla jsem se, že tento měsíc nebudu:

- pracovat po nocích
- uklízet po dětech
- nakupovat dvakrát týdně
- nakupovat po nocích oblečení v e-shopech
- stresovat se, že nejsem dobrý kuchař

Aktivita umí vnést do hodiny humor. Hodí se však spíše do skupin, které spolu už nějakou dobu fungují a dobře se znají. Hodí se pro práci ve dvojicích. Využijete ji v synchronní i asynchronní výuce.

Spolupráce mezi studenty

Pokud vedete online skupinové kurzy, zřejmě se budete ptát, jak podpořit budování vztahů a vzájemnou spolupráci mezi studenty. V digitálním prostředí oproti offline výuce chybí takový ten čas před hodinou, kdy se studenti míjejí ve dveřích. Nebo po hodině, kdy spolu odcházejí třeba na autobus. Omezena jsou i zběžná gesta, vyměňování pohledů, letmé úsměvy či uznalé pokyvování hlavou. Přesto na budování vztahů a na podporu vzájemné spolupráce nemusíte rezignovat. Online prostředí nabízí řadu jiných možností, jak tuto oblast kultivovat.

82. Virtuální tabule

Výukový cíl: názorná zkušenost, interakce s obsahem
Nástroje: videokonference s funkcí sdílení obrazovky; Google Slides / jiný nástroj na vytváření prezentací

Pokud učíte studenty synchronně, první s čím se ve svém videokonferenčním nástroji budete potřebovat seznámit, je virtuální tabule. Virtuální tabulí nazývám nejen bílou obrazovku white board, na niž lze psát. Označuji tak i obsah, který studentům sdílím prostřednictvím funkce sdílení obrazovky (screen sharing).

Obvykle totiž se studenty skutečně budete pracovat spíše se sdílenou obrazovkou vlastního počítače. Pro mě osobně je klíčovým prvkem v přípravě synchronních lekcí práce s Google Slides, tedy prezentacemi od Googlu. Slides mi umožňují vytvářet vizuální materiál, jako jsou obrázky, texty, ale i audia, videa či odkazy na další vizuální prvky.

Jakmile potom zapnu ►videokonferenční nástroj, téměř ihned se studenty sdílím připravené Slides. Slouží mi také jako vodítko pro organizaci a moderaci výuky. Záměrně pak ve své prezentaci nechávám volné, bílé stránky. Předem si tímto způsobem rozvrhu, kdy budou studenti psát, kreslit či jinak interagovat se sdíleným obsahem.

Nicméně, doporučuji prozkoumat funkce virtuální tabule u nástroje, s nímž pracujete. Hledejte vždy to, co vám bude vyhovovat a co bude v souladu s vašimi výukovými cíli. Řada videokonferenčních nástrojů umožňuje kromě virtuální tabule také funkci annotate, neboli kreslení či psaní na obrazovku. Tuto funkci považuji za velmi důležitou. Zdá se mi, že interaktivní zasahování do autentických materiálů je právě to, co celou zkušenost online výuky posouvá na jiný level.

Naučte se s těmito funkcemi pracovat a naučte to i své studenty. V mých hodinách tomu obvykle věnujeme část první lekce a vždy se snažím, aby to bylo samo o sobě uskutečněno a vnímáno jako výuková zkušenost.

83. Breakout rooms

Výukový cíl: práce ve skupinách, spolupráce
Nástroje: videokonference s funkcí Breakout Rooms

Videokonferenční aplikace Zoom, Google Meet a Microsoft Teams mají zabudovanou funkci nazvanou breakout rooms. To je nástroj, který během videokonference umožňuje vytvářet samostatné místnosti pro menší skupiny studentů. Jak už jste zřejmě pochopili, pro mě je funkce breakout rooms v online skupinové výuce naprosto klíčová. Skype tuto funkci nemá. To je také důvod, proč ho pro skupinovou výuku vůbec nepoužívám.

Breakout rooms využijete pro skupinovou práci jakéhokoli druhu. Studenty rozdělte do dvojic, nebo utvořte čtveřice. Studenty také můžete v průběhu práce přehazovat ze skupiny do skupiny. Občas se vám možná bude hodit odeslat do místnosti studenty po jednom, aby měli chvíli klid na samostatnou práci.

Jednotlivé místnosti můžete mezi tím procházet a se studenty pracovat individuálně. Se studenty v breakout rooms můžete také komunikovat prostřednictvím chatu. Tímto způsobem jim můžete dát písemné instrukce pro samostatnou práci, nebo jim můžete průběžně připomínat, kolik času ještě zbývá. Studenti v breakout rooms nemají přístup k nástěnce v hlavní místnosti. Mohou si však otevřít vlastní virtuální tabuli. Studenti si rovněž mohou otevřít sdílený dokument, k němuž jim pošlete odkaz. Odkaz bude muset každý ze studentů zadat do prohlížeče na svém počítači. Ujistěte se předem, že studenti vědí jak na to. Poměrně klíčové bývá zadat instrukce, před tím než studenty do breakout rooms pošlete a po otevření breakout rooms raději vše ještě jednou zkontrolovat.

V breakout rooms mohou studenti dělat celou řadu aktivit. Vyměňovat si informace, hledat řešení problému, mohou si zahrát hru ve dvojici, navzájem si vyslechnout svá stanoviska k tématu, formulovat společný názor, hledat co mají společného apod. Po ukončení práce v breakout rooms studenty zavoláte zpět do hlavní místnosti videokonference. Se studenty pak můžete uskutečnit diskuzi, reflexi či je vyzvat k představení výsledků práce.

Pokud se chystáte učit online skupinové kurzy, breakout rooms jsou to nejlepší, co můžete pro sebe a své studenty udělat.

84. Sdílené dokumenty

Výukový cíl: spolupráce; práce na projektu
Nástroje: Google Docs

Spolupráci mezi studenty podpoříte také společnou prací na sdílených dokumentech. Obvykle se takový typ práce hodí pro asynchronní výuku, ale jak již bylo řečeno, není vůbec špatné zamyslet se nad prací na sdíleném dokumentu přímo v ►breakout rooms.

Nejznámějším nástrojem pro práci na sdíleném dokumentu je Google Docs. V Google Docs mohou studenti společně vypracovávat téma, mohou sdílet své zkušenosti a názory či mohou společně pracovat na větším projektu. Moji studenti takto několik týdnů zpracovávali ►virtuální expedici po své obci. Přípravná práce probíhala v Google Docs, realizační fáze se uskutečnila v jiném sdíleném nástroji (Google Tour Creator).

Pokud chcete studenty nechat pracovat na projektu, který vyžaduje i jiné výrazové prostředky, než je text, můžete využít Google Slides, Jamboard či některou z ►virtuálních nástěnek.

Sdílený dokument Google Docs využijete například pro realizaci ►deníku sebereflexe, v němž můžete se studenty komunikovat tak, jak byste ve fyzickém světě komunikovali pomocí zápisků v sešitě.

85. Videoboard

Výukový cíl: spolupráce, vyjádření vlastního názoru, reagování na názory druhých
Nástroje: Flipgrid

Jak už jsem zmiňovala, natáčení selfie videí je pro řadu lidí nad jejich aktuální možnosti. Nicméně pokud se vám podaří studenty tímto směrem úspěšně vést či pokud učíte studenty mladší generace, potom vám mohu doporučit aplikaci Flipgrid.

Aplikace Flipgrid je založena na principu videoboardu a video komentářů. Funguje to tak, že dáte skupině studentů vypracovat nějaký úkol prostřednictvím videa. Úkol může znít: Vyjádřete svůj názor na… / Sdílejte svou zkušenost s… / Jak vypadá váš všední den? / Kam byste chtěli cestovat? / Jakou hudbu posloucháte? / Jak jste se tento týden učili cizí jazyk?

Studenti jako výstup z úkolu vkládají selfie videa, v nichž se k danému tématu vyjadřují či na daný dotaz odpovídají. Videa se v aplikaci řadí vedle sebe a postupně tak vzniká jakási video nástěnka, tedy videoboard.

Flipgrid současně umožňuje vkládat videokomentáře. Studentům tedy dejte návazný úkol, který bude spočívat v tom, že si projdou vyjádření svých spolužáků a buď se doptají na podrobnosti, nebo jim dají zpětnou vazbu.

Hlavní motto aplikace Flipgrid zní: Empower Every Voice (Nechte zaznít každý hlas). Flipgrid dává studentům možnost být slyšet, ale také vyslechnout názory spolužáků a uvědomit si, že studenti společně tvoří určitou komunitu.

Flipgrid může sloužit také jako dobrý meeting point pro vaše individuální studenty, které byste mezi sebou rádi seznámili.

Flipgrid kromě toho často slouží jako nástroj pro sdílení zkušeností mezi odborníky. Menší výzvu tohoto typu jsem připravila i pro čtenáře této knihy.

Pokud se vám líbí princip Flipgridu, ale vaši studenti ještě nejsou připraveni na videa, podobnou zkušenost jim můžete dopřát prostřednictvím virtuální nástěnky Padlet.

www.flipgrid.com

KÓD: f3a1ab75

86. Audiokomentáře

Výukový cíl: spolupráce, poznávání síly svého hlasu v cizím jazykce, vyjádření názoru
Nástroje: Vocaroo / Talk and Comment

Když jsem začala pracovat s Google Classroom, bylo mi líto, že tento LMS v sobě nemá zabudovanou možnost audio komentářů. Text má přeci jen svá omezení a pokud se studenty pracujete pouze asynchronně, může vám časem mnohé unikat. Ať už je to motivace studenta nebo jeho skutečné po-

kroky či naopak stagnace. Proto jsem začala záhy využívat možnost audiokomentářů a vedu k tomu i svoje studenty.

Audiokomentáře vytvoříte prostřednictvím aplikace, jež vám umožňuje instantně nahrávat hlas na cloud, resp. vzdálený počítač, a hned po dokončení vám k nahrávce poskytne odkaz. Odkaz jednoduše vložíte tam, kam byste vložili text, tedy do komentářů pod příspěvky, do komentářů k úkolům (Google Classroom a další LMS), či dokonce jako součást komunikace do ►sdílených dokumentů.

Svým studentům tímto způsobem komentuji úkoly, opravuji jim výslovnost, vysvětluji opakující se chyby, povzbuzuji, motivuji. Audiokomentáře vedle toho poskytují také prostor pro vzájemné sdílení, reflexi a budování vztahu. Mám zkušenost, že díky audiokomentářům se do jisté míry stírá hranice mezi synchronní a asynchronní výukou.

Jednou z takových aplikací je Talk and Comment. Funguje jako rozšíření prohlížeče Chrome. Nainstalujete si ji prostřednictvím ►Chrome Store, kde ji také najdete. Existují ale i jednodušší způsoby bez nutnosti instalace (Voice Spice).

87. Virtuální nástěnka

Výukový cíl: spolupráce, brainstorming, vyjádření názoru, respekt k názorům druhých
Nástroje: AnswerGarden / Flinga; Padlet / Flipgrid

Virtuální nástěnka je něco mezi ►sdíleným dokumentem a ►virtuální tabulí. Když svět virtuálních nástěnek trochu prozkoumáte, zjistíte, že nabízejí spoustu možností využití.

Aplikace Flinga či AnswerGarden umožňují uskutečňovat

►ankety, ►brainstorming či ►word art. Aplikace Jamboard umožňuje vytvářet sdílené ►myšlenkové mapy či ►vision boardy.

Nástěnka Padlet umožňuje vytvořit nástěnku názorů na určité téma. Studenti si mohou sdílet zkušenosti prostřednictvím textu, obrázků, audií, ale i vložených videí. Její vymakanější obdobou je aplikace Flipgrid, která primárně pracuje se selfie videi (►videoboard)

Studenti mohou na společné virtuální nástěnce pracovat během synchronní lekce, nicméně běžnější je společná asynchronní práce.

Práce s chybou a zpětná vazba

Práce s chybou může nabít dvou extrémů. Buď učitel studenta opravuje přespříliš, a student ztrácí motivaci, nebo jej neopravuje vůbec, a student pak vlastně neví, že chyby dělá. Dobrá práce s chybou po učiteli vyžaduje pohybovat se někde uprostřed. Nesnažit se opravovat každou chybu, ale na druhou stranu nenechávat opakující se chyby jen tak proklouznout. Při práci s chybou velmi záleží na tom, jaké výukové cíle se snažíte naplnit. Jde vám o to aby student mluvil plynule, nebo pracujete na přesnosti projevu? Je také dobré dělat rozdíl mezi starými a novými chybami. Je v pořádku dělat chyby v nové látce, ale je potřeba upozorňovat na ty staré, opakující se chyby a na hodně zakořeněné chyby.

88. Jak chcete být opravováni?

Výukový cíl: reflexe vlastního učení
Nástroje: Google Slides

Není vůbec od věci se na začátku kurzu studentů zeptat, jakým způsobem chtějí být opravování. Někteří studenti mohou mít velmi jasnou představu o tom, co jim svědčí a co naopak ne.

Stejně tak se ale můžete sem tam zeptat studentů na začátku hodiny. Můžete například na obrazovku promítnout obrázek semaforu a nechat studenty, ať své jméno napíší do červeného, oranžového či zeleného pole. Červená znamená, že student dnes nemá den a spíše než na detaily by se dnes rád soustředil na sebevyjádření. Oranžová znamená: Ano opravujte mi chyby, které dělám opakovaně. Zelená: Jo, dnes se cítím na velký pokrok, opravujte mě spíše více než méně. Tato ak-

tivita nejenže posiluje autonomii studentů, ale zároveň může sloužit jako mapa, jež vám pomůže pochopit, v jakém rozpoložení studenti na dnešní hodinu přicházejí.

89. Opravování na prstech ruky

Výukový cíl: opravování vlastních chyb
Nástroje: videokonference

V 60. letech 20. století se ve výuce angličtiny rozšířila metoda, která dodnes vzbuzuje trochu úsměvy. Metoda zvaná silent way je založenána jediném principu: učitel při hodinách zcela mlčí. Studenty navádí pouze gesta a jinými pomůckami.

Metoda je v každém případě extrémní. Nicméně jednotlivé její výukové techniky stojí za prozkoumání. Jednou z nich je právě práce s chybou. Zejména v online prostředí, kde každý nadbytečný zvuk může působit rušivě, nabývají gesta a gestikulace na důležitosti. Silent way používá k opravování studentů tzv. prstovou metodu (finger method). To znamená, že studentům opravujete jazykový projev pomocí dlaně a prstů na ruce.

Studenta opravíte tak, že mu ukážete rozevřenou dlaň a jednotlivá slova, která během jeho projevu zazněla, mu zopakujete a současně vizualizujete pomocí prstů na ruce. Vypadá to následovně. Student udělá chybu ve větě: „She speak English well." Vynechá –s ve slovese následujícím po 3. osobě čísla jednotného. Necháte studenta domluvit a poté se k větě vrátíte. Ukážete mu dlaň, projíždíte prst po prstu a opakujete: „She speak English well." Při vyslovování slova „speak" přitom prstem hýbete a gestikulujete tak, aby bylo jasné, že chyba je v tomto slově. Student dostává možnost opravit se sám. Většinou se sám skutečně opraví. Pokud ne, rádi jej opraví

spolužáci. Teprve v případě, že student ani spolužáci nevědí, připadá oprava na učitele.

Oprava na prstech ruky mi přijde zcela geniální. Pomáhá nejen s opravou chyb v jednotlivých slovech, ale i se slovosledem. V neposlední řadě je vhodná také pro nácvik výslovnosti.

90. Zpětná vazba v komentářích

Výukový cíl: uvědomění si chyb, small talk
Nástroje: LMS / sociální média

Jakmile začnete učit asynchronně, základním nástrojem pro zpětnou vazbu se vám stanou komentáře. Komentáře jsou běžnou součástí všech LMS. Nejčastější formou komentáře je text, ale rozhodně nemusíte zůstat pouze u toho. Již jsme mluvili o ►audiokomentářích. V následujícím bodu si představíme ►videokomentáře.

Nicméně, nejčastější formou bude stejně text. Je vhodné s tím počítat a se studenty si domluvit předem určitý symbol (či symboly), stejně jako byste opravovali text v sešitě. Já mám se svými studenty domluvený jako symbol pro opravy hvězdičku. Když se v komentáři objeví *, pro studenta je to jasný signál, že teď přichází zpětná vazba.

Pokud máte tablet s elektronickým perem, můžete úkoly rovněž opravovat ručně. Google Classroom s touto možností počítá. Jsem si jistá, že studenty takovým typem opravy příjemně překvapíte.

Rovněž není vůbec od věci si vytvořit seznam pochvalných frází. Takový seznam oceníte zejména v asynchronních hodi-

nách, kde je přirozeně komunikace mnohem méně emotivní a emoce do jisté míry musíte vytvářet uměle. Buďte vynalézaví, nepoužívejte stále dokola ty stejné fráze. Pokud k tomu máte možnost, použijte občas i gify, samolepky či emotikony. Digitální komunikace je unese a její dynamice to prospěje.

91. Videokomentáře

Výukový cíl: budování vztahu, uvědomění si opakujících se chyb
Nástroje: Loom / Screencast–O–Matic / Screencastify

Jak už bylo řečeno, zpětná vazba studentům se rozhodně nemusí omezit pouze na text. Jednou z možností jsou videokomentáře. Existují aplikace, kde můžete videokomentáře vkládat přímo do opravované práce (např. aplikace ►Kami).

Já se však v otázce využívání nástrojů pro digitální výuku držím spíše minimalismu. Videokomentáře proto vytvářím pomocí nástrojů, které používám i pro jiné účely, tedy nástrojů pro ►nahrávání obrazovky. Pokud vám však videokomentáře sednou, určitě se vám bude hodin aplikace Loom. Videokomentář natočený pomocí aplikace Loom se ukládá přímo na cloudové úložiště, studentům pak stačí poslat do LMS odkaz.

Pokud se u studentů opakovaně objevuje nějaká chyba v gramatice, výslovnosti apod., není od věci zhodnotit to v samostatné videolekci, kterou studentům natočíte. Ve videu explicitně vyjádříte, že jste si všimli opakující se chyby a že byste ji rádi vysvětlili. Případně studentům uveďte několik příkladů a vždy jim také dejte prostor, aby po vás příklady mohli zopakovat.

Zajímavou výukovou technikou jsou také ad hoc videa, která natočíte jen tak, třeba když vaříte a vložíte je studentům na zeď ve vašem LMS. Nebude se jednat o lekci v pravém slova smyslu, spíše půjde o neformální komunikaci. Nicméně, i takové ad hoc video může mít výukové prvky. Můžete dát studentům vzor: Dneska vařím, potřebuji tyto ingredience, poté potřebuji jídlo zamíchat, povařit a servírovat. V takovém pozdravu můžete poté i jen tak mezi řečí zmínit, že jste si všimli, že sem tam někdo místo „I need to do" použije pouze „I need do" a že to je chyba. Takže vlastně do takového videa vložíte upozornění na opakující se chybu a zároveň dáte studentům správný vzor. Ovšem ve formě, kdy jste přišli studenty v první řadě pozdravit a sdílet něco ze svého soukromí.

92. Self-correction / peer correction

Výukový cíl: spolupráce, uvědomění chyb
Nástroje: Google Slides

Nezapomeňte, že zpětná vazba nemusí vždy přijít pouze od učitele. Učitel má ve skutečnosti opravdu širokou škálu možností, jak kreativně chyby opravovat.

V synchronní lekci může zpětná vazba přijít jako okamžitá oprava ještě během projevu studenta. V angličtině je to typicky -sve 3. osoběčísla jednotného. Pro tyto účely mám připravený fyzický lísteček s velkým písmenem -s, který občas vytáhnu a v průběhu projevu jej studentům ukazuji. Student má možnost se opravit sám, aniž by učitel do projevu rušivě vstupoval.

Častěji učitel vyčká s opravou až po skončení projevu. Poznámky, které si během projevu dělal, může přepsat na virtuální tabuli a vyzvat studenta samotného či jeho spolužáky,

aby v každé větě našli jednu chybu.

Když posíláte studenty do ►breakout rooms, vyzvěte je, aby si navzájem monitorovali chyby a pak si je vzájemně vyložili na stůl. Ve větší skupině pověřte jednoho studenta, aby byl policistou konkrétních opakujících se chyb (např. „vy budete policista, který bude monitorovat – sve 3. osobě čísla jednotného“).

93. Interaktivní kvízy

Výukový cíl: okamžitá oprava chyb, zábava, vzrušení
Nástroje: Kahoot / Quizlet Live; Genial.ly / Learning Apps / Live Worksheets / Nearpod

V digitální výuce vám mohou velkou službu udělat interaktivní kvízy a autokorektivní cvičení.

Studenti si často interaktivní kvízy velmi oblíbí. Při jejich využívání je však potřeba mít na paměti několik zásad. Připravit vlastní kvíz není vždycky jednoduché. Vyžaduje to znalost jazyka, didaktické dovednosti a především čas. V prohledávání již hotových kvízů od ostatních učitelů se zase můžete snadno ztratit. Nehledě na to, že řada kvízů může obsahovat chyby. Pro mě stále vychází jako nejlepší varianta částečně kvízy vyhledávat, testovat jejich správnost a odkaz na ty dobré si ukládat pro příští použití. A částečně si kvízy vytvářet sama. Vždy ale s myšlenkou na to, že kvíz chci používat opakovaně, nikoli jednorázově.

Existuje řada aplikací, které můžete využít přímo v synchronních lekcích (např. Quizlet Live, Kahoot). Někteří učitelé je používají nejen pro procvičování, ale také pro testování studentů.

V asynchronních lekcích mají ještě zajímavější funkci. Studentům totiž poskytují okamžitou zpětnou vazbu, a tedy vlastně nahrazují roli živého učitele. Mně se pro asynchronní práci velmi osvědčily aplikace: Nearpod, Textivate a Quizlet. Kvízy lze ale vytvářet v aplikacích Learning Apps, Live Worksheets či Genial.ly.

Shrnutí výuky a hodnocení

Čím déle učím, tím smysluplnější mi přijde vzdělávací proces se studenty pravidelně reflektovat a danou látku jim ukotvovat v nějakém širším celku. Z řady výzkumů vyplývá, že čím jsou studenti cizích jazyků starší, tím významnější roli pro ně hraje reflexe vlastního učení. Obdobně je to u dětí a mládeže se specifickými poruchami učení. Nehledě na to, že digitální prostor je plný rušivých prvků. Proto mi přijde, že jedním z nejdůležitějších úkolů online učitele je učit explicitně a hodně reflektovat. Konkrétně to znamená vytvářet vzdělávací plány, pravidelná shrnutí výuky i pravidelná hodnocení studentského pokroku. Na konkrétní techniky se podíváme v této kapitole.

94. Tohle se naučíte / tohle jste se naučili

Výukový cíl: reflexe vlastního učení, motivace
Nástroje: Google Slides / Google Docs

Svým studentům vždycky na začátku kurzu, řekněme po dvou týdnech, sepíšu sylabus kurzu. Ten formuluje výukové cíle kurzu, jeho obsah, někdy je jeho součástí i doporučená literatura či jiné zdroje pro pravidelné studium.

Vzdělávací cíle jsou definovány slovy: Studenti se naučí… / Studenti budou schopni… /Studenti budou umět používat… Takto formulované vzdělávací cíle dávají studentům základní orientaci v tom, co je opravdu klíčové a co je naopak spíše okrajové. Vždy na začátku hodiny i na konci hodiny opět zopakuji, co se studenti v aktuální lekci naučí /naučili a jak to zapadá do celkového kontextu kurzu. Zabere to nějaký čas, ale rozhodně to není ztráta času.

Stejně jako na začátku kurzu i na jeho konci posílám studentům dotazník. V něm se jich ptám, zda kurz splnil jejich očekávání, co se během uplynulých týdnů naučili a jak své učení vidí do budoucna.

95. Brain dumps

Výukový cíl: reflexe právě probrané látky
Nástroje: Google Slides

Brain je anglicky mozek, dump je skládka. Brain dump je výuková technika, jež by se dala přeložit jako vědomostní skládka. Využijete ji na konci hodiny jako hravou formu reflexe.

Zkrátka požádáte studenty, aby si vybavili, co v právě uplynulé lekci dělali. Mohou si takto na pomyslnou skládku odkládat nová slovíčka a sousloví, gramatická pravidla, pravidla výslovnosti, témata, ale třeba i reálie. Jedná se vlastně o jednoduchou brainstormovací techniku, která zaprvé pomáhá studentům reflektovat právě proběhlou lekci a zadruhé jim napomáhá v procesu zapamatování látky.

Může to probíhat tak, že studenti postupně či celkem bez ladu a skladu vyjmenovávají slova a fráze, jež si zapamatovali. Můžete určit jednoho studenta, aby zopakoval novou látku a ostatní vyzvat, aby jej doplnil. Můžete také obsah hodiny zorganizovat prostřednictvím narychlo načrtnuté ►myšlenkové mapy přímo na ►virtuální tabuli.

96. Seznamy slovíček

Výukový cíl: reflexe probrané látky, motivace pro další učení
Nástroje: Google Slides / Google Docs / Quizlet / Anki

Své studenty vedu k tomu, aby si vedli alespoň nějakou formu vlastního ►slovníčku. Většinou jim poskytnu seznamy slovíček k tématům, která probíráme.

Pro skupinové kurzy mám připravené sady slovíček podle témat, jež jsem vytvořila v Quizletu (►flashkarty). Individuálním studentům vytvářím za pochodu osobní slovíčkové sady a většinou jim je také ukládám do Quizletu. Když se během videohovoru objeví nové slovo či výraz, napíšu jej na ►virtuální tabuli. Když je tabule plná, udělám si její snímek. Nová slova poté vložím do Quizletu. Studenti si je odtud mohou vytisknout jako přehledný abecední slovníček.

Řada učitelů vytváří studentům seznamy slovíček v Google Docs či Google Slides. Dokument sdílí, takže student vždy vidí, když se seznam rozroste o pár nových slov.

97. Choice board

Výukový cíl: samostatnost, rozhodování, reflexe vlastního učení
Nástroje: Google Slides

Školní děti aktuálně neučím, takže mi odpadá povinnost známkovat. Ovšem kdybych známkovat musela, naučila bych svoje studenty využívat tzv. choice board, tedy tabulku pro výběr aktivit. Ukážu vám příklad takové choice board v praxi.

Právě jste se studenty probrali téma „Moje cestovatelské zkušenosti“. Studentům se rozhodnete zadat souhrnný domácí úkol či test, abyste zjistili, zda mají téma dobře zvládnuté. Vytvořte si v jakémkoli textovém dokumentu tabulku, která bude mít nejméně 2 řady a 2 sloupce, dohromady tedy nejméně 4 pole. V prvním poli bude napsáno: Vyprávějte o jedné své cestovatelské zkušenosti z minulosti. Nahrajte na ►audio, 2–3 min. Ve druhém: Vytvořte prezentaci z fotek (20 slidů) a natočte své vyprávění na ►video. Ve třetím poli bude: Napište o tématu krátkou esej (100–200 slov). Ve čtvrtém poli bude uvedeno: Uspořádejte téma prostřednictvím ►myšlenkové mapy (4–7 větví).

Studentům zadejte jasná kritéria pro splnění úkolů: Vyberte si nejméně 2 způsoby splnění úkolu. / Hlídejte si tvary minulého času. / Hlídejte si spelling slov. Pak jim ale skutečně dejte volnou ruku.

Celou řadu zajímavých nápadů pro choice board najdete na webu ►wlcrassroom.com.

98. Vytvořte test

Výukový cíl: reflexe vlastního učení
Nástroje: EdPuzzle / Learning Apps / Live Worksheets / Genial.ly; Kahoot / Quizlet Live

Hodnocení školních studentů je kapitola sama o sobě. Učitelé školáků, kteří se už nějaký čas v online prostoru pohybují, si pochvalují aplikace jako Google Forms, jež mají zabudovanou funkci automatického hodnocení. Vypadá to tak, že studentům vytvoříte test, který doplníte o správné odpovědi a počty bodů. Pak to funguje jako běžný interaktivní kvíz, studenta ale sám oznámkuje.

Řada učitelů také využívá tzv. rubriky zabudovanédo Google Classroom. Jedná se o předem nastavená kritéria, díky kterým učitel jednoduše oznámkuje třeba esej.

Zajímavou variantu představuje úkol: Vytvořte test pro své spolužáky. Je to úkol veskrze zodpovědný a dává studentům velkou míru spolurozhodování. Také je to ale skvělá výuková technika. Vyzvěte studenty, aby vytvořili pár testových otázek pro sebe a své spolužáky. Dejte jim na pomoc ►choice board, kde budou moci vybírat z několika testovacích technik, např. otázky k textu, ►překlad vět z textu, ►doplňování cvičení apod. Během synchronní lekce můžete dát studentům zpětnou vazbu, jak se jim podařilo test připravit. Samotný test je vhodný do synchronní i asynchronní lekce.

Stress – management

Stejně jako v každé jiné výuce i v digitální výuce platí, že bezpečnost a psychohygiena jsou základ. Zde to platí možná ještě o něco více. Buďte si vědomi rizik online prostoru a přistupujte k nim aktivně. Vedle toho však k sobě buďte vlídní a laskaví. A občas úplně vypněte. Zasloužíte si to.

99. Digitální bezpečnost

Výukový cíl: uvědomění si rizik digitálního prostředí
Nástroje: Google Docs / Google Slides

Učíte online a profilujete se jako online učitel. To s sebou nese ale i mnohé další výzvy, které se dají shrnout pod pojem digitální bezpečnost.

Nemáme prostor rozebírat toto téma do hloubky, proto zmiňme jen to, že v digitálním prostoru bychom se měli učit dodržovat pár základních pravidel.

1) Hesla mají smysl. Pokud si v rámci nějaké aplikace tvoříte nový profil, volte pouze silná hesla. To platí pro videokonference, LMS, sociální sítě, e-maily a všechny další aplikace, na nichž vedete jakoukoli formu komunikace se svými studenty.

2) Zálohujte, zálohujte, zálohujte. Počítač vám může kleknout a o důležitá data můžete přijít prakticky kdykoli. Zálohujte si je.

3) Chraňte si osobní data. Uvádí se, že základní měnou v online světě nejsou peníze, nýbrž osobní údaje. Reflektujte tento fakt.

4) Kyberšikana se neděje pouze u dětí. Kyberšikana zahrnuje také kyberstalking, kyberharašení či sexting. Ty v první fázi mohou vypadat zcela nevinně. Často vycházejí z faktu, že digitální prostor se zdá být od reálného oddělený.

5) Dezinformace útočí na každého. S dezinformacemi se v současné době zřejmě i vy setkáte častěji, než je vám milé. Učte se je rozpoznávat. Učte se reagovat, když vás někdo přesvědčuje o jejich pravdivosti.

6) Technostres a informační přetížení. Všudypřítomnost internetu vzbuzuje pocit nekonečné pracovní doby, což může mít za následek problémy s odpočinkem a pocitem pohody. Učte se v tomto pracovat s osobními hranicemi.

7) Ochrana zdraví a psychická pohoda. Pod ochranu zdraví lze zařadit jak ergonomické prostředí pro práci a dostatek pohybu, tak nastavení osobních hranic. V poslední době se velmi diskutuje vůbec o samotné schopnosti „být offline". Dovedete být jeden týden v roce bez digitálních technologií?

Obecně se jeví, že čím lépe si člověk dokáže digitální prostředí hlídat a nastavovat, tím lépe se mu v něm pracuje a studuje. Nebojte se toto téma otevřít se svými studenty a nechat je k jednotlivým bodům sdílet vlastní zkušenosti či názor.

100. Nastavení k růstu

Výukový cíl: reflexe vlastního učení, motivace k růstu
Nástroje: videokonference

O nastavení mysli k růstu neboli growth mindsetu nejspíš obvykle slyšíte v souvislosti se studenty. Student potřebuje být potřebuje vlídný ke svým vlastním nedostatkům a zároveň vědět, že je může zlepšit. Teoreticky to všechno známe a svým studentům to rádi opakujeme. Napadlo vás ale někdy, že stejný growth mindset si potřebujeme sami u sebe pěstovat i my učitelé?

Výuka v online prostoru od nás vyžaduje mnohé dovednosti navíc. Může se snadno stát, že přijdete do hodiny perfektně připravení, ale úplně to selže na štěkajícím psovi u jednoho ze studentů doma, protože ani vy, ani student nevíte, jak vypnout mikrofon. Podruhé se připravit nestihnete, protože se snažíte přijít na kloub tomu, jak ve videokonferenci sdílet zvuk počítače. Potřetí se vám studenti do hodiny trousí postupně a vy musíte několikrát vysvětlovat, o čem se bavíte. Co v takových situacích dělat? Zaprvé zachovejte klid. Vše se učíte, ještě tam úplně nejste, ale brzy budete. Do příště si zjistíte, jak ve videokonferenci vypnout mikrofon hlučným studentům či jak sdílet zvuk počítače. S nedochvilnými studenty si ještě jednou projdete pravidla pro online komunikaci.

Svět se nehroutí několika nepovedenými hodinami. Buďte k sobě vlídní. Má to smysl.

Závěr

V této knize jsem se snažila ukázat, že výuka v digitálním prostoru není méně hodnotná než výuka naživo a také že nemusí být pouhým jejím nedokonalým překlopením. Snažila jsem se to ukázat prostřednictvím stovky výukových technik určených do synchronní a asynchronní výuky.

Ať už jste byli před online výuku postavení jako před hotovou věc či jste si ji sami vybrali, byla bych ráda, kdyby vám tato publikace ukázala, že stojíte před velmi zajímavou zkušeností. Zkušeností, ze které můžete hodně vytěžit.

Do online výuky mnohem snadněji přinesete autentické materiály. Namísto vysvětlování všechno názorně ukážete. A v neposlední řadě necháte studenty do těchto materiálů interaktivně zasahovat.

V digitálním prostoru najdete stovky vysoce kvalitních obrázků, videí, audionahrávek, animovaných filmů, podcastů a dalšího materiálu. Vaším úkolem je tyto materiály dobře didakticky zpracovat. Pokud se vám to podaří, vytvoříte pro své studenty vysoce hodnotnou vzdělávací zkušenost.

Na druhou stranu je zcela zjevné, že digitální výuka klade na učitele obrovské požadavky. Potřebujete se zorientovat v digitálních technologiích. Potřebujete si osvojit rozličné digitální kompetence, včetně témat digitální bezpečnosti. Potřebujete se naučit efektivně moderovat hodiny.

Pokud se vám to ale podaří, možná už se obdobně jako já nebudete chtít vrátit do klasické učebny, alespoň ne tak jak jste na to dosud byli zvyklí. Možná vás ta názornost, hravost a lehkost uchvátí.

Moc bych vám přála, aby vám i vašim studentům zkušenost s digitální výukou vynášela jenom dobré plody a byla pro vás skutečným obohacením. Snad tomu tato publikace alespoň trochu napomůže.

Přehled výukových nástrojů

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Zoom	videokonference, nahrávání obrazovky	učitel ANO, studenti nutně nemusejí	ANO pro skupiny 3 a více lidí nad 40min.
Microsoft Teams	videokonference	ANO	záleží na licenci
Google Meet	videokonference	ANO	záleží na licenci
Skype	videokonference, nemá breakout rooms	ANO	NE
Google Classroom	LMS, organizace úkolů, komunikace	ANO	záleží na licenci
Edmodo	LMS / sociální síť	ANO	NE
Facebook	sociální síť, komunikace	ANO	NE
WhatsApp	mobilní sociální síť, komunikace	NE, ale je třeba aplikaci instalovat	NE
ScreenCast-O-Matic	nahrávání obrazovky	ANO	v základní verzi je zdarma
ScreenCastify	nahrávání obrazovky	ANO	v základní verzi je zdarma

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Classroom Screen	třídní management, hry	NE	NE
Toy Theater	třídní management, hry	NE	NE
Super Teacher Tools	třídní management, hry	NE	NE
Vocaroo	audio komentáře	NE	NE
Talk and Comment	audio komentáře	ANO +aplikaci je třeba instalovat	NE
Flipgrid	videoboard	ANO	NE
Youtube	videa pro výuku, např. TPRS Movie Talk, úložiště vlastních videí	NE (jen pokud chce učitel mít vlastní video kanál)	NE
EdPuzzle	videa pro výuku, videokvízy z Youtube, Khan a TED videí	učitel ANO, studenti nutně nemusejí	ve verzi zdarma si můžete vytvořit 20 vlastních video kvízů

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Quizlet	flashkarty, vlastní slovníček pro studenty	učitel ANO, studenti nutně nemusejí	ve verzi zdarma nemůže učitel do flashkaret vkládat obrázky a vlastní zvuk
Anki	flashkarty, vlastní slovníček pro studenty	NE, ale aplikaci je třeba instalovat	pro iOS $24.99, pro Android zdarma
Drops	flashkarty, vizuální slovníček	ANO	cena od $6/měs.
Memrise	flashkarty, vizuální slovníček	ANO	cena od $7.50/měs.
Babadum	interaktivní slovíčkové hry	NE	NE
Kahoot	live kvízy do online hodin	učitel ANO, studenti pouze zadají kód	v základní verzi je zdarma
Quizlet Live	live kvízy do online hodin	učitel ANO, studenti pouze zadají kód	ve verzi zdarma nemůže učitel do flashkaret vkládat obrázky a vlastní zvuk
Genial.ly	prezentace, interaktivní kvízy	ANO	v základní verzi je zdarma

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Tiny Scanner	mobilní aplikace pro skenování dokumentů	aplikaci si musíte nainstalovat	NE
Live Worksheets	digitalizace papírových materiálů, autokorektivní kvízy	učitel ANO, studenti nemusejí	v základní verzi zdarma
Pdf Escape	digitalizace papírových pdf	NE	NE
Learning Apps	autokorektivní kvízy	učitel ANO, studenti nemusejí	NE
Edu Games	tvorba vlastních kvízů v pdf	NE	NE
360Schools	virtuální expedice	učitel ANO	NE
Google My Maps	vlastní mapy, tématické mapy,	učitel ANO, studenti nemusejí	NE
Google VA & AR	virtuální expedice, 3D modely	NE	NE
TED Ed	výuková videa a další zajímavé materiály	NE	NE

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Loom	nahrávání obrazovky, video komentáře	učitel ANO, studenti nemusejí	v základní verzi je zdarma
Google Slides	prezentace, virtuální tabule	učitel ANO, studenti nemusejí	NE (školy ale musejí mít zřízený G Suite)
Google Docs	sdílený textový dokument	učitel ANO, studenti nemusejí	NE (školy ale musejí mít zřízený G Suite)
Jamboard	virtuální nástěnka (obraz, text, malování)	učitel ANO, studenti nemusejí	NE (školy ale musejí mít zřízený G Suite)
Padlet	virtuální nástěnka (obraz, text, video, zvuk...)	učitel ANO, studenti nemusejí	do 3 nástěnek zdarma, pak je cena $6/měs.
AnswerGarden	virtuální nástěnka (brainstorsming, ankety)	NE	NE
Mentimeter	virtuální nástěnka (brainstroming, ankety)	učitel ANO, studenti pouze zadají kód	do určitého počtu slidů zdarma
Google Forms	odpovědní formuláře, autokorektivní testy	učitel ANO, studenti nemusejí	NE (školy ale musejí mít zřízený G Suite)

Nástroj:	Využití:	Registrace:	Platba:
Khan Academy	výuková videa a další zajímavé materiály	učitel ANO, studenti nemusejí	NE
Audible Stories	audio knihy k poslechu	ANO	NE
Watch2gether	nástroj pro společné sledování videí, chat	NE	NE
AutoDraw	tvorba obrázků, warm-up, legrace	NE	NE
Charlala	tvorba obrázků, warm-up, skupinová práce	učitel ANO, studenti pouze zadají kód	v základní verzi zdarma
Super Teacher Tools	třídní management, legrace	NE	NE
Canva	tvorba plakátů a jiných grafických materiálů	ANO	v základní verzi zdarma

Seznam doporučené literatury

- Čapek, R. Líný učitel. Praha, 2018.
- Čapek, R. Moderní didaktika, Praha, 2015.
- Gramelová, L. Jak vyzrát na cizí jazyky. Praha, 2017.
- Gramelová, L. Didaktika cizích jazyků. www.jazykovy-koutek.cz [online kurz]
- Kol.autorů. Teacher Knowledge Database. British Council. https://www.teachingenglish.org.uk [web]
- Larsen-Freeman, D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press, 2011.
- Lightbow, P., Spada, N. How Languages are Learned. Oxford University Press, 2006.
- Thornbury, S. 30 Language Teaching Methods. Cambridge University Press, 2017.
- Walker, Ch. 50 Zero Preparation Games. www.closelyobserved.com/zero-preparation-games [e-book]
- Williams, L. 100 Creative Ideas for Online Language Teachers. www.lindseydoeslanguages.com [e-book].

O autorce

Klára Pirklová, PhD. je lektorka se specializací na vzdělávací technologie.

Na Univerzitě Karlově v Praze vystudovala teorii elektronických médií a filosofii výchovy, dodatečně také učitelství angličtiny. Aktuálně působí jako lektorka se specializací na vzdělávací technologie. Školí učitele a lektory v dobré praxi online didaktiky.

Když neučí a neškolí, najdete ji v běžeckých botách v lese, s dětmi u Labe či s knížkou v kavárně.

klarapirklova.cz